

سپر مؤمن

(دعا)

تألیف:

قریب اللہ مطیع

عنوان کتاب:

سپر مؤمن (دعا)

تألیف:

قریب الله مطیع

موضوع:

آداب و رسوم اسلامی - دعا، ذکر و ناجاتنامه

نوبت انتشار:

اول (دیجیتال)

تاریخ انتشار:

اسفند (حوت) ۱۳۹۴ شمسی جمادی الاول ۱۴۳۷ هجری

منبع:

www.aqeedeh.com کتابخانه عقیده

این کتاب از سایت کتابخانه عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

ایمیل:

سایت‌های مجموعه موحدین

www.aqeedeh.com

www.mowahedin.com

www.islamtxt.com

www.videofarsi.com

www.shabnam.cc

www.zekr.tv

www.sadaiislam.com

www.mowahed.com

contact@mowahedin.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فهرست مطالب

فهرست مطالب.....	أ
مقدمه	۱
پیشگفتار	۴
نظر دانشمندان غرب و شرق در باره دعا:.....	۵
دعا در لغت و اصطلاح.....	۱۱
فضیلت دعا	۱۱
فضیلت دعا از قرآن کریم:	۱۱
فضیلت دعا از سنت مطهر:	۱۲
شروط دعا.....	۱۳
اول: توحید و اخلاص در دعا	۱۳
دوم: اینکه خوردن و آشامیدن و پوشیدن از حلال باشد	۱۴
آداب دعا	۱۵
ساعات و احوالیکه در آن دعا قبول می‌گردد	۲۴
چرا دعا قبول نمی‌گردد؟.....	۴۰
۱- شتاب و عجله در دعا:	۴۰

- ۲- حکمت الهی: ۴۰
- ۳- دعا به گناه و قطع صلۀ رحم: ۴۱
- ۴- خوردن و نوشیدن و پوشیدن از مال حرام: ۴۱
- ۵- عدم یقین در اجابت دعا اینکه آیا الله تعالی دعایش را خواهد پذیرفت یا نه: ۴۲
- ۶- ترک نمودن امر به معروف و نهی از منکر: ۴۲
- ۷- غلبه نمودن غفلت و عیش و عشرت بر نفس و پیروی از هوا و هوس: ۴۲
- ۸- دعا در حال غفلت دل و اشتغال ذهن: ۴۳
- ۹- ارتکاب بعضی گناهان: ۴۳
- چرا پیروزی مسلمانان به تاخیر می‌افتد؟ ۴۴
- برخی از احادیث ضعیف و جعلی در مورد دعا ۴۷**
- دعاهایی که مسلمان از آن منع شده است ۴۹**
- ۱- خواستن مجازات اخروی در دنیا ۴۹
- ۲- آرزوی مرگ: ۵۰
- ۳- لعنت کردن انسانی معین یا چارپایی معین: ۵۰
- ۴- دشنام دادن مسلمان بدون حق: ۵۱
- ۵- دشنام دادن مردگان بدون حق و مصلحتی شرعی: ۵۱
- ۶- دشنام دادن تب: ۵۲
- ۷- دشنام دادن باد: ۵۲
- ۸- دشنام دادن خروس: ۵۳
- ۹- گفتن چنین عبارات: (بواسطۀ وقت فلان یا ستارۀ فلان بر ما باران بارید) ۵۳

۱۰- گفتن: (آنچه الله و فلانی بخواهد)..... ۵۴

۱۱- دعا بر اولاد و اموال خود: ۵۴

۱۲- دعا به گناه و قطع صلۀ رحم:..... ۵۴

دانستنی‌ها..... ۵۵

دعاهای برگزیده از قرآن و سنت ۵۹

دعاهای برگزیده از قرآن کریم..... ۵۹

دعاهای انتخاب شده از سنت مطهر (دعای رفع مشکلات) ۷۱

دعاهای متفرقه ۸۰

دعای بیرون شدن از منزل: ۸۰

دعای مسافر:..... ۸۱

دعای سوار شدن بوسایل سفر:..... ۸۱

دعای بازگشت از سفر:..... ۸۲

دعای طلب باران:..... ۸۲

دعای داخل شدن به مسجد:..... ۸۳

دعای بیرون شدن از مسجد:..... ۸۳

دعای وقت داخل شدن به بازار:..... ۸۳

دعای داخل شدن به بیت الخلاء:..... ۸۴

دعای بیرون شدن از بیت الخلاء:..... ۸۴

دعای تعزیت:..... ۸۴

دعای زیارت قبور:..... ۸۵

دعای پیش از طعام:..... ۸۵

دعای بعد از فراغت از طعام:..... ۸۵

دعای مهمان برای میزبان:..... ۸۶

- ۸۶..... دعای روزه دار برای کسیکه او را افطاری داده است:
- ۸۶..... دعای وقت افطار:
- ۸۶..... دعای وقت عیادت مریض:
- ۸۷..... دعای عطسه زننده:
- ۸۷..... دعای برای کسی که ازدواج نموده است:
- ۸۷..... دعای خیر و برکت بر متاعی که انسان خریداری می کند:
- ۸۸..... دعای دیدن ماه نو:
- ۸۸..... دعای دیدن در آینه:
- ۸۸..... دعای آواز رعد و برق:
- ۸۸..... دعای وقت نوشیدن آب زمزم:
- ۸۹..... دعای ختم مجلس:
- ۸۹..... دعای وقت همبستر شدن با همسر:
- ۸۹..... دعای قبل از خواب:
- ۸۹..... دعای وقت بیدار شدن از خواب:
- ۹۰..... دعای عقیقه:
- ۹۰..... دعای قنوت:
- ۹۱..... دعای نجات از غم و اندوه:
- ۹۲..... دعای بی قراری:
- ۹۳..... دعای رفع نا آرامی و یا ترس در خواب:
- ۹۳..... دعای طلب علم:
- ۹۳..... دعا برای جلوگیری از امراض خطرناک:
- ۹۳..... دعای صحتی و سلامتی:
- ۹۴..... دعای نجات از شرک:
- ۹۴..... دعای دیدن مصیبت زده:

-
-
- ۹۴..... دعای بعد از اذان:
- ۹۵..... دعای درخواست اخلاق حسنه:
- ۹۵..... دعای جنازه:
- ۹۶..... دعا برای جنازه پسر نابالغ:
- ۹۶..... دعای سجده تلاوت:
- ۹۶..... دعای شنیدن آواز خروس و آواز الاغ:
- ۹۷..... دعا برای نجات یافتن از عادات و اخلاق ناپسند:
- ۹۷..... دعا برای رفع مشکلات:
- ۹۷..... دعا جهت نجات یافتن از قرض داری:
- ۹۸..... دعا برای پدر و مادر:
- ۹۹ ..... **مآخذ**

مقدمه

حمد و ثنا و ستایش خاص الله ﷻ است. اوتعالی را سپاس می‌گوییم و از او استعانت و استغفار می‌طلبیم، و از بدی‌های درون و زشتی‌های نهان به او پناه می‌بریم. هرکه را الله متعال هدایت کند او را گمراه کننده‌ای نیست و هرکه اوتعالی گمراه کند او را هدایت‌گری نیست. و گواهی می‌دهم که معبودی به حق جز الله ﷻ نیست، یگانه است و او را شریکی نیست. و گواهی می‌دهم که محمد ﷺ بنده و رسول اوست. درود و سلام فراوان بر او و آل و یاران او باد. اما بعد:

نقطه اوج عبادات، دعاست. دعا اسلحه و تکیه گاه انسان است. دعا بر آرنده نیاز بنده به پروردگار است. اما چه بسا که شیطان این اسلحه را بر ضد آدمی بکار می‌برد.

آن هنگام که بنده بجای یا الله مدد، یا علی مدد یا حسین مدد و یا عبدالقادر جیلانی مدد و یا فلان ولی و فلان پیر مدد می‌گوید. و بجای یا الله به فریادم برس، می‌گوید؛ یا فلان ولی و فلان شیخ و پیر ادرکنی، آن زمان است که الله قادر و توانا ندا می‌دهد: (من از همه شریکان بی‌نیازترم هرکسی در عملی برایم شریکی قرار دهد من آن عمل را تماما به شریک خود واگذار می‌کنم. من از همه شرکاء بی‌نیازترم)، الله ﷻ چنین دعایی را قبول نمی‌کند و آن دعا را به علی و حسین و عبدالقادر جیلانی و فلان ولی و فلان پیر واگذار می‌کند.

بنده باید با ذات اقدس الهی مناجات و عرض و حاجت کند و حوائج خود را با او در میان بگذارد، زیرا اوتعالی نه امیر گذاشته و نه حاجبی و دربانی، و

نه وزیری گماشته و نه وکیل و معرفی.

هرکه خواهد گو بیا و هرچه خواهد گو بخواه کبر و ناز و حاجب و دربان درین درگاه نیست. هر کس در هر جا که خواهد می‌تواند با جناب او سخن گوید، اوتعالی به هر دل و هر زبانی آگاه است، نه مترجم می‌خواهد و نه واسطه و رشوه‌ای. و هرگز نفرموده مقربین مرا بخوانید و یا کسی را واسطه و همراه بیاورید، بلکه فرموده، ایمان و تقوی و زاری خود را وسیله دانید و بوسیله این‌ها بجوئید نه آنکه این‌ها را بخوانید، چنانکه در سوره مائده فرموده:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾ [المائدة: ۳۵].

«ای مؤمنان از الله بترسید و بسوی او وسیله بجوئید) و نفرموده: «ادعوا الوسيلة» وسیله را بجوئید».

شبانه روزی پنج مرتبه از روی جود و کرم بندگانش را به درگاه خود می‌خواند تا باو تقرب جویند و با او تجدید عهد بندگی کنند، عجب پروردگار کارساز بنده نواز دانای راز بی‌نیازی است فشرکرا له ثم شکره له.

دعا هم باید مطابق با قرآن و سنت باشد زیرا یکی از حقوق الله ﷻ بر بنده این است که او را بهمان نحوی که خود او و فرستاده او دستور داده بخواند، و چنانکه او خواسته او را بندگی کند و از برنامه و قانون او تخلف نکند و به همان اسماء و صفاتی که الله متعال خود را معرفی کرده او را صدا زند، نه اینکه بسلیقه‌ی ناقص خود اکتفا کند و به نام‌ها و اسمائی که لایق ذات او نیست او را بخواند و به بهانه‌ی ارادت به انبیاء و اولیاء بر خلاف قانون الهی عمل نکند.

متأسفانه بسیاری از مردم را می‌بینیم که بعضی از اذکار را ورد خود ساخته و به خواندن آن‌ها صبح و شام مبادرت می‌ورزند! درحالیکه خواندن این اذکار نه از آیات قرآنی بوده و نه هم از احادیث نبوی، و نه هم در کدام

حدیث و اثری خواندن آن‌ها ثابت شده است، و حتی در خواندن بعضی از این اذکار مبالغه و گزافه‌گویی‌های زیادی بعمل آمده است، و بمنظور تشویق و ترغیب خواننده روایات و اسناد بی‌اساس و بی‌محتوای ساخته و بافته‌شده‌ای از مردم بی‌خرد و نادان در آن‌ها مندرج و ثبت شده است، و از طرف دیگر بعضی از چاپ‌خانه‌ها که هدف‌شان جز فروش نشرات‌شان چیز دیگری نیست آن را به نشر سپرده‌اند.

رسالة حاضر (سپیر مؤمن) حاوی آداب دعا، اوقات اجابت دعا و اسباب آن، و اینکه چرا دعا قبول نمی‌گردد؟ و چرا مسلمانان بر دشمنان‌شان پیروز نمی‌شوند؟، و دعا‌های که بنده مسلمان از آن منع شده، و برخی از احادیث جعلی و ضعیف در باره دعا که بر سر زبان‌ها است، و دعا‌های جامع برگرفته از آیات و احادیث می‌باشد. با امید آنکه این کار فقط برای رضا و خشنودی الله متعال و پیروی از سنت پاک پیامبر ﷺ باشد.

وصلی الله علی نبیه محمد وعلی آله و صحبه وسلم.

پیشگفتار

دعا و نیایش یکی از مهمترین وسائل ارتباط بندگان با الله جَلَّالَهُ است، و روح هر عبادتی قرب به الله متعال و راز و نیاز با او می‌باشد. دعا آنگاه با اجابت مقرون می‌گردد که همراه با ایمان و اخلاص بوده و دعا کننده مطیع اوامر الله متعال بگردد، و از صمیم قلب به اجابت دعای خویش ایمان داشته باشد. دعا از هر کس، و در هر کجا، و در هر وقت و زمانی که باشد بویژه اوقاتی و احوالی که پیامبر اکرم ﷺ آن را بیان داشته‌اند، اگر الله ﻋَﻠَیْهِ بخواهد قبول می‌گردد. دعا کننده در دعای خویش هم‌رنگی تمام عیاری با همه جهان هستی می‌کند. ﴿كُلُّ لَّهُمْ قَلْبُونَ﴾ [الروم: ۲۶].
«همه به او فرمان بردارند».

اگر ما کمی دقیق در مسأله دعا بنگریم می‌بینیم که همه موجودات در حال درخواست از الله جل و علا شانه می‌باشند. ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ [الرحمن: ۲۹].
«تمام کسانی که در آسمان‌ها و زمین است از او [حاجات خود را] می‌جویند او هر روز در شأنی است».

هیچ فرد مسلمانی از اثرات روانی، اجتماعی، و تربیتی دعا بی‌خبر نمی‌باشد زیرا انسان برای تقویت اراده خویش و برطرف ساختن ناراحتی‌های خود به تکیه گاهی احتیاج دارد که او را یاری و مدد نماید و آن همان ذات پاک الله ﻋَﻠَیْهِ است. دعا چراغ امید را در انسان روشن می‌سازد، و انسان بوسیله دعا و تضرع شایستگی بیشتری برای بدست آوردن فیوضات الله ﻋَﻠَیْهِ حاصل می‌کند. و قلب و روحش از طریق دعا پیوند نزدیکی به

پروردگار پیدا می‌نماید.

چنانکه ما امروزه در سراسر جهان شاهد ظهور و توسعه بسیاری از روش‌های درمانی طب مکمل در یک دید کل نگر نسبت به جسم، ذهن، روان و روح انسان هستیم. این دیدگاه درسال‌های اخیر از پذیرش بالایی برخوردار گشته است. برخی از دانشمندان، با انجام مطالعات علمی، در پی یافتن شواهدی مبنی بر تاثیر دعا بر سلامت جسمی و روحی انسان می‌باشند.

اگر چه ما مسلمانان که به قدرت و تاثیر دعا اعتقاد داریم، از ارائه این گونه شواهد بی‌نیاز هستیم، اما پرداختن به نتایج برخی از این تحقیقات، خالی از حکمت نخواهد بود.

نظر دانشمندان غرب و شرق در باره دعا:

اگر چه دعا درمانی برای مسلمانان بسیار قابل توجه است و در آموزه‌های دینی آنان به توسل و توکل الهی بسیار تاکید شده. اما محققان در غرب و شرق که به دوری مردم جوامع به اصطلاح مدرن از دعا و معنویت واقفند، به‌تازگی به تحقیق در این باره علاقمند گشته و اقدام به معرفی انواع معنویت درمانی نموده‌اند.

در سال‌های اخیر مراکز تحقیقاتی مهمی در جهان تأسیس شده که دستور کار آن‌ها بررسی ارتباط بین دعا و سلامتی، یا مذهب و سلامتی است و تا کنون صدها مطالعه در این زمینه انجام شده که نتایج همه این بررسی‌ها بر یک امر واحد اشاره می‌کند و آن این است که: «میزان ابتلاء به بیماری‌ها و مرگ در افراد با ایمان کمتر از سایرین است و لذا این افراد سلامتی جسمی، روانی و اجتماعی و همچنین، طول عمر و رضایت بیشتری از زندگی دارند».

دکتر ویکتور فرانکل روانشناس آلمانی می‌گوید: این رنج و درد نیست که باعث ناراحتی و اندوه ما می‌شود بلکه فقدان معنا در زندگی باعث ناراحتی ماست. وی بنیانگذار جدیدترین مکتب روان‌شناسی، بنام معنا درمانی یا (لوگو تراپی=logotherapy) است.

محققین به این نتیجه رسیده‌اند که اصول مشترکی در دستورات مذهبی ادیان عمده جهان وجود دارد که از سلامتی پیروان آن‌ها محافظت می‌کند. این اصول مشترک ریشه در معنویت دارد. معنویت عبارت از اعتقاد به الله و یا قدرت برتر و یا هدفی والا در زندگی است. در طب معنوی تلاش می‌شود از طرق مختلفی قدرت دفاع بیمار و اعتماد به نفس او را افزوده و به کنار آمدن او با مشکلات و بیماری‌های مزمن کمک نمایند. یکی از این روش‌ها، دعا می‌باشد که باعث آرامش و اطمینان می‌گردد.

تحقیقات نشان می‌دهد دعا خواندن و ذکر گفتن فشار خون را پایین می‌آورد، ضربان قلب را آرام می‌کند و از بیماری‌های مرتبط با سامانه دفاعی بدن پیشگیری می‌کند. بیماری‌هایی همچون شکر، بسیاری از بیماری‌های پوست و مو، برخی از بیماری‌های کلیوی و ریوی و برخی بیماری‌های عفونی به شدت تحت تاثیر سامانه دفاعی بدن هستند که دعا درمانی از تعداد موارد و شدت این نوع بیماری‌ها در بدن ما می‌کاهد. دعا حتی می‌تواند در جراحی‌ها، به بهبودی زودتر بیماران و کاهش مقدار آنتی بیوتیک مورد نیاز پس از عمل منجر شود.

همچنین در پزشکی مدرن امروز در تحقیقات متعدد ثابت شده است که دعا، در درمان بیماران اعصاب و روان و پیشگیری از این بیماری‌ها که در عصر حاضر شیوع زیادی یافته است تاثیر به سزایی دارد.

دکتر رندولف بایرد در بیمارستان عمومی شهرستان فرانسیسکو تحقیق جالبی انجام داده است. وی ۳۹۳ بیمار را که در بخش مراقبت‌های قلبی

بیمارستان بستری بوده‌اند در دو گروه قرار داد. در یک گروه به طور مرتب توسط افرادی خاص به عنوان دعا کننده، دعا می‌شد و برای گروه دوم هیچگونه دعایی انجام نمی‌شد. هر دو گروه درمان‌های دارویی را به صورت مشابه دریافت می‌کردند و از نظر سن، جنس، میزان ابتلا به بیماری انسداد شرایین قلبی و... یکسان بودند. ده ماه بعد نتایج شگفت انگیزی به دست آمد. بیمارانی که برایشان دعا شده بود ۵ برابر کمتر از بیماران دعا نشده به آنتی بیوتیک نیاز پیدا کرده بودند. ۲/۵ برابر کمتر از بیماران دعا نشده دچار انسداد عروق قلب شده بودند و میزان ایست قلبی در بیماران دعا شده کمتر بود.

دکتر دتلولینک استاد روان شناسی عصبی در دانشگاه شهر بن آلمان و متخصص اختلالات و بی‌نظمی در خواب معتقد است که به وسیله دعا و نیایش قبل از خواب افراد مبتلا به کابوس‌های مستمر شبانه می‌توانند کنترل خواب خود را در دست گرفته و کابوس تلخ خود را به رویای شیرین مبدل کنند. به گفته دکتر لینک خواندن منظم دعا قبل از خواب می‌تواند از طریق زدودن افکار پلید و ناپاک از ذهن به رهایی افرادی که از کابوس‌های وحشتناک رنج می‌برند، کمک بزرگی بکند. به گفته این دانشمند آلمانی، شماری از بیماران مستاصل وی با استفاده از این روش دعا درمانی موفق شده‌اند تا سلامتی نسبی و خواب راحت خود را مجدداً بازیابند.

دکتر هوبرت بنسون نیز در کنفرانس ارزش‌های درمانی دعا اعلام کرد: دعا خواندن مغز را بکار می‌اندازد، عوارض ایدز را کاهش می‌دهد، از فشار خون می‌کاهد، نازایی را درمان می‌کند.... تکرار دعاها باعث کاهش میزان تنفس و فعالیت موجی مغز می‌شود و گاهی چنان قدرت درمانی دارد که نیاز به عمل جراحی یا درمان پرهزینه دارویی را از بین می‌برد.

یک دانشمند جاپانی، به نام دکتر (ماسارو ایموتو) تحقیقات گسترده‌ای

بر روی آب، به وسیله فیزیک کوانتومی انجام داده، و تاثیرات خارق العاده‌ی نیروی فکر و اندیشه، الفاظ و کلمات، احساسات، دعا، و انواع صداها را بررسی کرده است. طبق این کشفیات، نه تنها ما می‌توانیم بسیاری از مشکلاتمان را از طریق این نیروها، به خصوص نیروهای معنوی و الهی، برطرف کنیم؛ بلکه می‌توانیم بر دیگران و محیط پیرامونمان اثر گذاشته و زندگی‌مان را بهتر و شیرین‌تر کنیم.

پیر کوری برنده جایزه نوبل می‌گوید: همهٔ علوم و تحقیقات و دعا برای آنست که پروردگار رازهای ابدی‌اش را بر ما آشکار کند. خداوند رازهایی دارد و فقط زمانی پرده از آن‌ها بر میدارد که انسان مشتاقانه در جستجوی گشودن آن‌ها باشد.

الکسیس کارل، فیزیولوژیست مشهور در این باره می‌گوید: «دعا و نماز قوی‌ترین نیرویی است که انسان‌ها می‌توانند ایجاد کنند؛ نیرویی است که چون قوهٔ جاذبهٔ زمین، وجود حقیقی دارد. از راه دعا، بشر می‌کوشد نیروی محدود خود را با متوسل شدن به منبع نامحدودی (الله) افزایش دهد. هنگام دعا، خود را به قوهٔ محرکهٔ پایان ناپذیری که تمام کائنات را به هم پیوسته است، متصل می‌کند و از او قدرت می‌گیرد. آثار دعا و نیایش در فعالیت‌های مغزی انسان یک نوع شکفتگی و انبساط باطنی و گاه قهرمانی و دلاوری را تحریک می‌کند». پژوهش‌ها نشان داده‌اند؛ دعا و نیایش و نیروی شفابخش حاصل از آن موجب جلوگیری از رشد سلول‌های سرطانی، حفاظت از گلبول‌های قرمز خون، تغییر حالت کیمیایی خون و افزایش اکسیجن رسانی توسط خون به اندام‌ها و نیز بهبود سریع تر زخم‌ها و جراحات پوستی می‌گردد.

مطالعاتی که در زمینه‌ی دعا درمانی از راه دور بر روی افراد مبتلا به بیماری‌های قلبی، پُرفشاری خون، بیماری‌های ایدز و سرطان انجام گرفته

نیز نشان دهنده‌ی تاثیر مثبت دعا در سلامتی این افراد است.

دیل کارنگی می‌گوید: «دعا کردن چند احتیاج اصلی روان شناسی را که همه کس اعم از مومن و مشرک در آن سهیم است، برآورده می‌کند: الف) در موقع دعا کردن چیزهایی را که باعث زحمت و ناراحتی ما شده است بر زبان جاری می‌سازیم؛ دعا کردن همان عمل یادداشت کردن روی کاغذ را انجام می‌دهد.

ب) هنگام دعا کردن این احساس به ما دست می‌دهد که یک شریک غم پیدا کرده‌ایم و تنها نیستیم. تمام پزشکان روان شناس تایید می‌کنند که وقتی ما گرفتار هیجان و غم‌های فشرده در سینه و تالم روحی هستیم، برای معالجه لازم است مشکلات و گرفتاری‌های خود را برای کسی بگوییم و به اصطلاح درد دل خود را خالی کنیم. وقتی که ما نمی‌توانیم به هیچ کس دیگر بگوییم، همیشه می‌توانیم الله قادر و توانا را محرم اسرار خود قرار دهیم.

ج) و دعا کردن انسان را وادار به کار می‌کند.

تعدادی از مطالعات در دانشگاه دوک نشان داد که ترکیب مشارکت فعال در یک جامعه مذهبی و دعای مکرر اثرات فوق العاده‌ای روی فشار خون دارد. در دانشگاه کالیفرنیا ۳۹۳ بیمار قلبی را به دو دسته تقسیم کردند که یک گروه را عده‌ای دیگر دعا می‌کردند و نتیجه گرفتند که گروه مورد دعا مرگ و میر کمتر و نیاز به مداخلات پزشکی کمتر داشتند.

آری، دعا اعلام یک نیاز به موجودی بی‌نیاز، قدرتمند و بخشنده است. دعا دربردارنده‌ی حقیقت عبادت است. دعا نیاز بنده به پروردگار است. و کسی که با تدبر و اندیشه، بر کلام آشکار و صریح قرآن و سنت پاک پیامبر بنگرد، متوجه می‌شود که حق دعا و فضل و فهم آن متواتر و واضح و آشکار است، و برای هر حقی حقیقتی است؛ چنانکه برای هر فضل و احسانی، اجر

و پاداش بسیاری است. آری، دعا نوعی از درمان‌های شفابخشی است که با متوجه کردن ذهن و قلب به سوی ذات پروردگار انجام می‌شود.

دعا در لغت و اصطلاح

دعا در لغت: به معنای خواندن و حاجت خواستن و استمداد است، و گاهی مطلق خواندن از آن منظور است.

در اصطلاح: دعا عبارت است از: خواستن حاجت از الله متعال. یا صدا زدن و مدد خواستن در حل مشکلات خود از الله متعال.

واژه دعا و دیگر مشتقات آن در قرآن کریم به چندین معنا به کار رفته است که از جمله آنها، خواندن، دعا کردن، خواستن از الله عَزَّ وَجَلَّ، ندا دادن، صدا زدن، دعوت کردن به چیزی یا به سوی کسی، استغاثه و یاری خواستن؛ عبادت کردن و... می‌باشد.

فضیلت دعا

دعا کردن یکی از بهترین اعمالی است که هم الله عَزَّ وَجَلَّ در قرآن کریم و هم پیامبر اکرمش ﷺ در احادیث شریف تاکید بسیار نموده‌اند. بنابراین دعا بهترین توشه‌ی روز آخرت و بزرگ‌ترین مراد و مقصود مؤمنان و نیکوکاران به شمار می‌رود، و در عین وقت عبادت مهمی است.

فضیلت دعا از قرآن کریم:

الله متعال می‌فرماید: ﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾﴾ [المؤمن: ٦٠].

«و پروردگار شما فرمود: مرا با خلوص دل بخوانید تا دعای شما را مستجاب کنم و آنان که از دعا و عبادت من روی گردانند و سرکشی کنند، زود با ذلت و

خواری در دوزخ وارد شوند».

و می‌فرماید: ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ [البقرة: ۱۸۶].
 «و چون بندگان من از دوری و نزدیکی من از تو پرسند، بدانند که من به آن‌ها نزدیکم و هرکه مرا بخواند، دعای او را اجابت کنم. پس بایستی دعوت مرا بپذیرند و به من ایمان بیاورند، باشد که راه - سعادت - یابند».

فضیلت دعا از سنت مطهر:

رسول اکرم ﷺ فرموده‌اند: «الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ»^(۱).
 (دعا همان عبادت است).

و فرمودند: «إِنَّ رَبَّكُمْ تَبَارَكَ وَتَعَالَى حَيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي مَنْ عَبَدَهُ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا [خَائِبَتَيْنِ]»^(۲).
 (پروردگار تبارک و تعالی شما دارای حیا و کرم است و از بنده‌ی خود شرم می‌کند که هرگاه دو دستش را به سوی او بلند کند، آن را خالی برگرداند).

همچنان فرمودند: «لَا يَرُدُّ الْقَضَاءَ إِلَّا الدُّعَاءُ، وَلَا يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ إِلَّا الْبِرُّ»^(۳).

(هیچ چیز قضا و سرنوشت را باز نمی‌گرداند مگر دعا. و هیچ چیز جز

(۱) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۴۸۱) و سنن امام ترمذی حدیث شماره (۲۹۶۹) و فرمود: این حدیث حسن صحیح است و علامه البانی آن را نیز صحیح خوانده است. نگا: صحیح الجامع حدیث شماره (۳۴۰۱).

(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۹۲۲) و فرمود: این حدیث حسن صحیح است.

(۳) متفق علیه.

نیکی و بخشش و طاعت، بر عمر نمی افزاید).

همچنان رسول الله ﷺ فرمودند: «ما على الأرض مسلم يدعو الله تعالى بدعوة إلا آتاه الله إياها» - [إِذَا أَنْ يُعَجَّلَهَا، وَإِمَّا أَنْ يَدَّخِرَهَا لَهُ] - أَوْ صَرَفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا، مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمٍ، قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: إِذَا نُكِّرْتُ، قَالَ: اللَّهُ أَكْثَرُ^(۱).

(هیچ مسلمانی بر زمین الله تعالى را به داعی نخواند مگر اینکه الله ﷻ دعای او را اجابت کند، یا اینکه زود به او دهد، یا اینکه برای روز قیامت او ذخیره کند یا اینکه مانند آن شر و بدی از او برگرداند، درحالی که در دعای او گناه و قطع رحمی نباشد). مردی از آن‌ها گفت: اگر چنین است زیاد دعا می‌کنیم. آن حضرت ﷺ فرمودند: (الله بیشتر اجابت می‌کند).

همچنان رسول اکرم ﷺ فرمودند: «الْكَلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ يَدْعُو بِهَا، فَأَرِيدُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ أَنْ أَخْتَبِيَ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لَأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ»^(۲).
(هر پیامبر دعای مخصوص به خود دارد که با آن دعا می‌کند و من می‌خواهم دعای خود را پنهان کنم تا - إن شاء الله - روز قیامت شفاعتی برای امتم باشد).

شروط دعا

اول: توحید و اخلاص در دعا

الله ﷻ می‌فرماید: ﴿قُلِ اللَّهُ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾ فَأَعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ ۗ قُلِ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ أَلَا

^(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۹۲۲) و فرمود: این حدیث حسن صحیح است.

^(۲) متفق علیه

ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾ [الزمر: ۱۴-۱۵].

«بگو من الله یکتا را می پرستم و دینم را خاص و خالص برای او می گردانم. شما هم ای مشرکان هرکه را می خواهید جز الله بپرستید».

الله ﷻ می فرماید: ﴿لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبْسِطٍ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَلِغِهِ ۗ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ﴾ [الرعد: ۱۴].

«دعوت الله و رسول، به حق و حقیقت است، ولی دعوت غیر الله همه دروغ است. هیچ حاجتی را از خلق برنیاورند مانند، آن کس که دست بر چاه آبی فرو بَرَد که بیاشامد و دستش به آب نرسد. و کافران جز به حرمان و گمراهی دعوت نمی کنند».

دوم: اینکه خوردن و آشامیدن و پوشیدن از حلال باشد

«ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ، أَشَعَثَ أُغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَارَبِّ، يَارَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَعَزِيَّتِي بِالْحَرَامِ، فَأَتَى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ؟!»^(۱).

(رسول اکرم ﷺ از مردی یاد کردند که سفر خود را طولانی می کند و با مویی پریشان و رویی گردآلود دو دستش را به سوی آسمان بلند کرده، می گوید: «الها! الها!» در حالی که غذایش حرام، آبش حرام، لباسش حرام و تغذیه شده به حرام است. پس چگونه الله متعال دعای او را اجابت کند (الله ﷻ دعای چنین بندگان را اجابت نمی کند).

^(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۰۱۵).

آداب دعا

۱- دعا باید با حمد و سپاس و ستایش الله تبارک و تعالی و درود بر پیامبر اکرم ﷺ شروع و با آن‌ها به پایان برسد.

پیامبر اکرم ﷺ به کسی که قبل از درود فرستادن بر ایشان، در دعا کردن عجله فرمود: «عَجَلَتْ أَيْهَا الْمُصَلِّي، إِذَا صَلَّيْتَ فَقَعَدْتَ فَاحْمَدِ اللَّهَ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ وَصَلِّ عَلَيَّ، ثُمَّ ادْعُهُ».

(ای نمازگزار! عجله کردی. هرگاه نماز خواندی و نشست، الله را به آنچه سزاوار است ستایش کن و بر من درود بفرست، سپس الله را دعا کن).

و به کسی که الله ﷻ را ستایش نمود و بر ایشان درود فرستاد، فرمود: «أَيْهَا الْمُصَلِّي ادْعُ حُبَّ»^(۱).

(ای نمازگزار! دعا کن که دعایت اجابت می‌شود).

و در روایتی: «كُلُّ دُعَاءٍ مَحْجُوبٌ عَنِ السَّمَاءِ حَتَّى يُصَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»^(۲).

(هر دعایی از بالا رفتن بسوی آسمان منع می‌شود تا آنکه بر محمد ﷺ و اهل بیت ایشان درود فرستاده نشود).

۲- در دعا و خواهش از الله متعال، عزم و اراده کند و یقین داشته باشد که الله تعالی دعایش را می‌پذیرد.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: «إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيُعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ، وَلَا يَقُولَنَّ:

^(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۴۷۶) و فرمود: این حدیث حسن است.

^(۲) شعب الایمان از امام بیهقی حدیث شماره (۱۴۷۴) و صحیح الجامع از علامه البانی حدیث شماره (۴۳۹۹).

اللَّهُمَّ إِنَّ شَيْئًا فَأَعْطِنِي، فَإِنَّهُ لَا مُسْتَكْرَهَ لَهُ»^(۱).

(هرگاه یکی از شما دعا کرد، در دعا کردن عزم و اراده کند و نباید بگوید: لها! اگر خواستی به من بده؛ زیرا کسی الله ﷻ را به انجام دادن کاری مجبور کرده نمی‌تواند).

۳- در اجابت دعا عجله نکند.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «يَسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ، يَقُولُ: دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي»^(۲).

(دعای یکی از شما قبول می‌شود تا وقتی که عجله نکند و نگوید: دعا کردم ولی مستجاب نشد).

۴- در دعا سجع (سخن با قافیه) نگوید یعنی با تکلف دعا نکند و صدای خود را بلند نکند. و در تفسیر تعدی و تجاوز در دعا، در این آیه سجع گفته شده است: ﴿أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ [الأعراف: ۵۵].

«پروردگار خود را با تضرع و زاری بخوانید که الله هرگز ستمکاران و تجاوزکنندگان را دوست ندارد».

ابن عباس رضی الله عنهما به عکرمه رضی الله عنه فرمود: «... فَأَنْظِرِ السَّجْعَ مِنَ الدُّعَاءِ فَاجْتَنِبْهُ، فَإِنِّي عَهَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَأَصْحَابَهُ لَا يَفْعَلُونَ إِلَّا ذَلِكَ»^(۳).

(بنگر و از سجع در دعا دوری کن؛ زیرا عهد من با رسول الله ﷺ و اصحاب او چنین بود، که از سجع دوری می‌کردند).

(۱) متفق علیه.

(۲) متفق علیه.

(۳) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۳۷).

۵- در حال دعا رو به قبله بودن همراه با بلند کردن دو دست، و وضو داشتن به خصوص در دعای طلب باران.

«دَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَاسْتَسْقَى، ثُمَّ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ وَقَلَبَ رِدَاءَهُ»^(۱).

(رسول الله ﷺ برای طلب باران دعا کرده، رو به قبله ایستادند و عبای خود را زیرو رو (معکوس) بر تن کردند).

وقد ثَبَّتَ كَذَلِكَ دَعَاؤُهُ ﷺ فِي الاسْتِسْقَاءِ فِي خُطْبَةِ الْجُمُعَةِ غَيْرَ مُسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةِ^(۲).

و همچنین در روایتی ثابت است که در دعای طلب باران در خطبه جمعه، قبله را استقبال نکردند.

و رسول الله ﷺ در حال دعا دو دوست خود را بلند کردند تا آن جا که عده‌ای از صحابه مانند ابو موسی و انس رضی الله عنهما، سفیدی زیر بغل حضرت را مشاهده نمودند^(۳).

۶- خشوع و حضور دل در دعا همراه با صدای کوتاه. الله تعالی می‌فرماید:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَلِيعِينَ﴾ [الأنبياء: ۹۰].

«زیرا آن‌ها در کارهای خیر عجله می‌کردند و در حال بیم و امید ما را می‌خواندند و همیشه به درگاه ما متواضع و فروتن بودند».

و فرمود: ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾

(۱) متفق علیه.

(۲) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۱۰۱۴).

(۳) متفق علیه.

[الأعراف: ۵۵].

«پروردگار خود را با تضرع و زاری بخوانید که الله هرگز ستمکاران و تجاوزکنندگان را دوست ندارد».

و رسول الله ﷺ فرمودند: «إِنَّكُمْ لَيْسَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا، إِنَّكُمْ تَدْعُونَهُ سَيِّعًا قَرِيبًا وَهُوَ مَعَكُمْ»^(۱).

(شما کر و غایب را نمیخوانید، بلکه شنونده‌ای نزدیک را میخوانید که با شماست).

۷- اینکه در دعا کردن همچنان التماس و زاری نماید.

عایشه رضی الله عنها گوید: «حَتَّى إِذَا كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ، أَوْ ذَاتَ لَيْلَةٍ، دَعَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ، ثُمَّ دَعَا، ثُمَّ دَعَا...»^(۲).

(شبی یا روزی بود و رسول الله ﷺ پروردگار را خواند سپس او را خواند، سپس او را خواند).

۸- در دعا کردن با نام‌های الله جَلَّ جَلَالُهُ به او توسل جوید.

الله عَلَيْهِ السَّلَامُ می‌فرماید: «وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۸۰﴾» [الأعراف: ۱۸۰].

«و الله دارای زیبا ترین نام‌ها است، او تعالی را با آن بخوانید، و آنان را که در نام‌های او به تحریف دست می‌زنند، واگذارید که به زودی به کردار بدشان مجازات خواهند شد».

و در حدیث شریف آمده: «دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَسْجِدَ فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَدْ قَضَى صَلَاتَهُ وَهُوَ يَتَشَهُدُ وَهُوَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي

(۱) متفق عليه.

(۲) متفق عليه.

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ. قَالَ فَقَالَ: قَدْ غُفِرَ لَهُ قَدْ غُفِرَ لَهُ»^(۱).

(روزی رسول اکرم ﷺ وارد مسجد شدند که مردی نماز خوانده و در تشهد اخیر نشسته و می‌گوید: پروردگارا! من از تو می‌خواهم ای الله یگانۀ بی‌نیاز که کسی را نزاده و زاده نشده و هیچ کس او را همتا نیست اینکه گناهانم را ببخشایی چرا که تو بخشندهٔ مهربان هستی. آن حضرت ﷺ فرمودند: (بی‌گمان بخشیده شد، بخشیده شد).

۹- به اعمال نیک و صالح خود به الله توسل جوید.

در حدیث صحیح از رسول الله ﷺ آمده است: «قِصَّةُ ثَلَاثَةِ رَهْطٍ، مِمَّنْ كَانُوا قَبْلَنَا، آوَاهُمُ الْمَبِيتُ إِلَى غَارٍ فَسَدَّتْ عَلَيْهِمُ الْغَارَ صَخْرَةٌ مِنَ الْجَبَلِ؛ فِدَعَا الْأَوَّلُ مَتَوَسِّلًا بِمَزِيدٍ بَرٍّ بِأَبُوَيْهِ، وَالثَّانِي بِعَقْتِهِ عَنِ الرَّبِّيِّ مَعَ عَظِيمِ الدَّاعِي إِلَيْهِ، وَالثَّلَاثُ بِحِفْظِهِ الْأَمَانَةَ وَرَدَّهَا تَامَةً مَثْمَرَةً لِصَاحِبِهَا، فَانْفَرَجَ فِي دَعْوَةٍ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ شَيْءٌ مِنْهَا، فَلَمَّا انْفَرَجَتْ كُلُّهَا خَرَجُوا يَمِشُونَ»^(۲).

(از رسول الله ﷺ ثابت است که سه نفر از مردم پیش از اسلام، به غاری پناه بردند. سنگی راه ورودی غار را بست. آن‌ها به الله ﷻ متوسل شدند، اولین نفر به فرمانبرداری و طاعت پدر و مادر، دومی به پاکی و عفت خود از زناکاری با وجود سبب آن و نفر سوم به امانت داری و برگردانیدن تمام امانت‌ها و سود آن. و با دعای هرکدام از آن‌ها، اندکی از راه ورود باز می‌شد. با دعای آخرین یعنی سوم کاملاً راه باز شد، از غار بیرون آمدند و رفتند.

^(۱) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۹۸۷).

^(۲) مختصری است از معنای حدیث متفق علیه: صحیح امام بخاری حدیث شماره

(۲۲۱۵) و صحیح امام مسلم حدیث شماره (۲۷۴۳).

۱۰- در دعا کردن، به دعا‌های کامل و جامع روی آورد و بر آن‌ها درنگ و تأمل کند.

در حدیث «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ يَسْتَحِبُّ الْجَوَامِعَ مِنَ الدُّعَاءِ، وَيَدْعُ مَا سَوَى ذَلِكَ»^(۱).

(رسول الله ﷺ دعایی را مستحب میدانست که کامل و جامع بود (شامل دنیا و آخرت و دعایی با عبارت کوتاه و معنای بسیار) و آن حضرت دعا‌های غیر این را ترک می‌کرد).

۱۱- دعاها را باید سه بار تکرار نماید، چنانکه امام بخاری رحمته الله از عبدالله ابن مسعود رضی الله عنه روایت نموده که در یکی از روزها وقتی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در کنار کعبه به سجده رفتند عقبه بن ابی معیط شکمبه شتر را میان پشت و دو شانه آن حضرت صلی الله علیه و آله نهاد تا آنکه فاطمه رضی الله عنها آمد و آن را از پشت مبارک‌شان دور انداخت سپس ایشان سر خویش را بلند نموده فرمودند: «اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بَقْرِيش» (الها! خودت به حساب قریش برس) و سه بار این دعا را تکرار فرمودند. ایشان دعا و مسألت را سه بار تکرار می‌نمودند)^(۲).

۱۲- گریه و ناله و زاری به الله صلی الله علیه و آله:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ أَنَّ النَّبِيَّ صلی الله علیه و آله تَلَا قَوْلَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فِي إِثْرِهِمْ (رَبِّ إِنَّهُمْ أَضَلُّنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي) الْآيَةَ. وَقَالَ عَيْسَى صلی الله علیه و آله (إِنْ تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) فَرَفَعَ يَدَيْهِ وَقَالَ «اللَّهُمَّ أُمَّتِي أُمَّتِي». وَبَكَى فَقَالَ اللَّهُ صلی الله علیه و آله يَا جَبْرِيلُ اذْهَبْ إِلَى

^(۱) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۱۴۸۲). و صحیح ابن حبان حدیث شماره (۲۴۱۲).

^(۲) متفق علیه.

مُحَمَّدٍ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ فَسَلِّهُ مَا يُبْكِيكَ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ - عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ -
فَسَأَلَهُ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِمَا قَالَ. وَهُوَ أَعْلَمُ. فَقَالَ اللَّهُ يَا جِبْرِيلُ اذْهَبْ إِلَى
مُحَمَّدٍ فَقُلْ إِنَّا سَرَضْنَا فِي أُمَّتِكَ وَلَا نَسُوءُكَ^(۱).

از عبد الله بن عمرو بن العاص روایت است که وقتی پیامبر اکرم ﷺ فرموده الله ﷻ در مورد ابراهیم علیهِ السَّلَامُ (پروردگارا! این بتها بسیاری از مردم را گمراه ساخته‌اند پس هرکه از من پیروی کند، او از من است) و عیسی علیهِ السَّلَامُ فرمود: (اگر آنان را عذاب کنی، بندگان تو هستند و اگر از ایشان گذشت کنی - تو خود دانی و توانی - چرا که تو توانا و کار بجایی) را تلاوت نمودند دو دست‌شان را بلند نموده فرمودند: «اللَّهُمَّ أُمَّتِي أُمَّتِي» و گریه نمودند. الله متعال فرمود: ای جبریل نزد محمد برو و پروردگارت آگاه تر است و از او بپرس چه چیز تو را به گریه آورد؟ جبریل علیهِ السَّلَامُ نزد آن حضرت ﷺ آمد ایشان سبب گریه را به جبریل بازگو نمود در حالیکه الله ﷻ دانایتر است. سپس الله متعال فرمود: ای جبریل برو و به محمد بگو ما تو را در مورد امت راضی می‌سازیم و تو را غمگین نخواهیم کرد).

۱۳- دعا در همه احوال و اوضاع:

پیامبر اکرم ﷺ می‌فرماید: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْتَجِيبَ اللَّهُ لَهُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ
وَالْكَرْبِ فَلْيُكْثِرِ الدُّعَاءَ فِي الرَّخَاءِ»^(۲).

(آنکه خوشش آید اینکه الله ﷻ دعایش را در وقت سختی و شدت و رنج

^(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۵۲۰).

^(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۳۸۲) و حاکم رحمه الله این حدیث را صحیح خوانده است و ذهبی رحمه الله با او موافق است. نگا: صحیح الجامع از علامه البانی حدیث شماره (۶۱۶۶).

قبول کند پس باید در وقت آسایش دعای زیاد بکند).

۱۴- عدم دعا بر اهل و اولاد و اموال:

پیامبر اکرم ﷺ می‌فرماید: «لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ لَأُتَوَفَّقُوا مِنَ اللَّهِ سَاعَةً يُسْأَلُ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبُ لَكُمْ»^(۱).

(بر نفس‌های خود و بر اولاد و اموال خود دعای بد نکنید تا موافق نشود به ساعتی که الله تعالی در آن ساعت چون از عطایی سوال شود برای شما اجابت کند).

۱۵- به جز الله ﷻ از کسی دیگر چیزی نطلبند:

پیامبر اکرم ﷺ به ابن عباس رضی الله عنهما چنین توصیه نمودند: «يَا عَلَامُ إِنِّي أَعْلَمُكَ كَلِمَاتٍ، أَحْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظَكَ، أَحْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعْنَتْ فَاسْتَعِنِ بِاللَّهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ، وَلَوْ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الْأَفْئَامُ وَجَعَتِ الصُّحُفُ»^(۲).

(ای پسر! چند سخن ارجمند را برایت تعلیم می‌دهم. الله را حفظ کن تا تو را حفظ کند. بیاد الله باش اوتعالی را در برابرت می‌یابی. اگر چیزی می‌خواهی از الله بخواه، اگر یاری می‌جویی از الله بجو، و بدان که اگر تمام مردم جمع شوند تا به تو نفعی برسانند، نفع رسانده نمی‌توانند مگر چیزی را که الله برایت نوشته است و اگر همه جمع شوند تا بتو ضرری برسانند، ضرری رسانده نمی‌توانند مگر آنچه را که الله برایت نوشته و مقدر کرده

^(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۷۰۵).

^(۲) سنن ترمذی حدیث شماره (۲۵۱۶) و فرمود: این حدیث صحیح حسن است.

است، قلم‌ها برداشته شده و صحیفه‌ها خشک گردیده است).

۱۶- به گناهان خود اعتراف کند و از الله ﷻ آمرزش بخواهد:

از شداد بن اوس رضی الله عنه روایت است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: سید استغفار این است که بگوید: «سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ أَنْ تَقُولَ اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ بِذَنْبِي اغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ قَالَ، وَمَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمِيسِيَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ»^(۱).

(...پروردگارا! تو اله منی، معبود برحقى جز تو نیست. مرا آفریدی و من بنده توام و بر عهد و پیمان تو بقدر توان ایستاده‌ام، از شر و زشتی آنچه انجام داده‌ام بتو پناه می‌جویم، به نعمت بر خویش و هم بر گناهانم اعتراف دارم، پس مرا بیامرز، زیرا گناهان را جز تو کسی نمی‌آمزد. آنکه در روز آن را بگوید در حالیکه به آن یقین دارد و در همان روز پیش از آنکه شب کند بمیرد، او از اهل بهشت است و آنکه در شب آن را بگوید در حالیکه به آن یقین دارد و پیش از آنکه صبح کند، بمیرد، او از اهل بهشت است).

۱۷- توبه کند و حقوق مردم را به ایشان برگرداند و از کسانی که در حق‌شان ظلم و تجاوز کرده بخشش بخواهد تا دعایش را الله متعال قبول کند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در مورد مردی که دو دست خود را بطرف آسمان بلند کرده و یارب یارب می‌گوید، فرمودند: در حالیکه طعام او از حرام، و لباس او از حرام و با حرام تغذیه شده چگونه دعایش

^(۱) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۰۶).

مستجاب گردد؟! ^(۱).

۱۸- بنده مسلمان باید اوقات و احوالی که در آن دعا مستجاب می‌گردد را غنیمت بشمارد از الله قادر و توانا عَلَّامٌ با اظهار عاجزی و بیچارگی و مراعات آداب دعا آنچه را می‌خواهد طلب نماید.

ساعات و احوالیکه در آن دعا قبول می‌گردد

۱- دعا در شب قدر:

الله عَلَّامٌ می‌فرماید: ﴿لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ﴾ [القدر: ۳].
«شب قدر بهتر از هزار ماه است.....»

رسول الله صَلَّى در پاسخ به سؤال عایشه رَضِيَ که پرسید: در شب قدر چه بگویند، فرمود: «قُولِي: اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفْوٌ حُبُّ الْعَفْوِ فَأَعْفُ عَنِّي» ^(۲).
(بگو بار الها! تو بخشایش را دوست داری، پس مرا ببخشای و بیامرز).

۲- دعا در نیم شب و بدنبال نمازهای فرض:

رسول اکرم صَلَّى فرمودند: «يُنزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ، يَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ، مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ، مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ» ^(۳).

(الله تبارک و تعالی هر شب هنگامی که یک سوم از شب باقی می‌ماند، به آسمان دنیا فرود می‌آید و می‌فرماید: چه کسی مرا می‌خواند تا او را

^(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۰۱۵).

^(۲) مسند امام احمد و سنن امام ابن ماجه با تصحیح علامه البانی در مشكاة حدیث شماره (۲۰۹۱).

^(۳) متفق علیه.

اجابت کنم و چه کسی از من چیزی می‌خواهد تا به او عطا نمایم و چه کسی مرا استغفار می‌کند تا گناهان او را ببخشایم).

از پیامبر اکرم ﷺ پرسیده شد: «أَيُّ الدُّعَاءِ أَسْمَعُ؟ قَالَ: جَوْفَ اللَّيْلِ الْآخِرِ، وَدُبْرَ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوباتِ»^(۱).

(کدام دعا بیشتر از همه قابل شنیدن و اجابت است؟ فرمودند: در میان و آخر شب و بدنبال نمازهای فرض).

۳- دعا در بین اذان و اقامه:

رسول الله ﷺ فرمودند: «لَا يُرَدُّ الدُّعَاءُ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ»^(۲).
(دعای بین اذان و اقامه رد نمی‌شود).

۴- دعا در وقت آذان برای نمازهای فرضی و در وقت جهاد و رویارویی با دشمن:

از سهل بن سعد رضی الله عنه روایت است که پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «ثِنْتَانِ لَا تُرَدَّانِ أَوْ قَلَّمَا تُرَدَّانِ: الدُّعَاءُ عِنْدَ التَّدَايِ وَعِنْدَ الْبَأْسِ حِينَ يُلْحِمُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا»^(۳).

(دو دعا رد نمی‌شوند یا فرمود: کم رد می‌شوند: دعا در وقت آذان و در وقت جنگ (جهاد)، هنگامیکه برخی با برخی دیگر درآویز می‌شوند).

۵- ساعت اجابت دعا در روز جمعه:

پیامبر ﷺ فرمودند: «فِيهِ - يَوْمَ الْجُمُعَةِ - سَاعَةٌ لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ»^(۴).

^(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۴۹۹) و فرمود: این حدیث حسن است.

^(۲) سنن ابو داود شماره (۵۲۱) و ارواء الغلیل شماره (۲۴۱).

^(۳) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۲۵۴۲).

^(۴) متفق علیه.

(در روز جمعه لحظه‌ای است که اگر بندهٔ مسلمان در آن لحظه دعا کند و از الله ﷻ طلب چیزی نماید، الله ﷻ حتما دعای او را اجابت می‌کند).

و در روایت دیگر آمده که رسول الله ﷺ فرمودند: «هِيَ بَيْنَ أَنْ يَجْلِسَ الْإِمَامُ إِلَى أَنْ يَقْضِيَ الصَّلَاةَ»^(۱) یعنی: مجلس علی المنبر.

(آن لحظه، زمانی است بین نشستن امام بر منبر تا تمام شدن نماز).

مسأله: ساعت اجابت در روز جمعه چه ساعتی است؟

علامه ابن قیم رحمته الله ترجیح داده است که ساعت اجابت دعا در روز جمعه، آخرین ساعت عصر است، آن هم پس از ذکر یازده قول در تعیین آن ساعت و لحظه. و به طور کلی دو قول بر دیگر اقوال ترجیح داده شده که احادیث صحیح بر آن دلالت می‌کند؟

اول - هنگام نشستن برای خطبه تا تمام شدن نماز جمعه. و دلیل آن در صحیح مسلم است که قبلاً ذکر شد.

دوم - اینکه آخرین ساعت از عصر روز جمعه است و بیشتر احادیث بر این قول دلالت دارد. سپس دلیل آن را چنین ذکر کرده است.

روایت امام احمد در مسند که رسول الله ﷺ فرمودند: «إِنَّ فِي الْجُمُعَةِ سَاعَةً لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللَّهَ فِيهَا خَيْرًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ، وَهِيَ بَعْدَ الْعَصْرِ»^(۲).

(در روز جمعه ساعتی است که هر بنده‌ی مسلمان که الله را بخواند، الله حتما او را اجابت کند و آن ساعت پس از عصر می‌باشد).

آن چه امام ابوداود و امام ترمذی و امام نسایی از رسول الله ﷺ روایت

^(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۲۰۱۲).

^(۲) مسند امام احمد حدیث شماره (۷۶۷۴).

کرده‌اند که فرمودند: «يَوْمُ الْجُمُعَةِ ثُنْتَا عَشْرَةَ - يَرِيدُ سَاعَةً - لَا يُوجَدُ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللَّهَ شَيْئًا إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، فَالْتَمِسُوهَا آخِرَ سَاعَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ»^(۱).

(روز جمعه دوازده ساعت است، هر مسلمانی از الله چیزی بخواهد الله ﷻ حتماً به او میدهد (حاجت او را روا می‌کند)، پس آن را در آخرین ساعت پس از عصر التماس و طلب نمائید).

سپس ﷺ در پایان چنین فرمود: از دیدگاه من وقت نماز نیز امید اجابت دعا می‌رود. پس هر دو ساعت، زمان اجابت است، گرچه ساعت پایانی عصر مخصوص اجابت می‌باشد. و همه‌ی راویان براین احادیث متفقند و رسول الله ﷺ امت خود را در این دو ساعت برای دعای توأم با زاری و تضرع به سوی الله ﷻ، ترغیب کرده است^(۲).

۶- دعا در ساعتی از شب:

پیامبر اکرم ﷺ فرموده‌اند: «إِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةً لَا يُوَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللَّهَ خَيْرًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ»^(۳).

(همانا در شب لحظه و ساعتیست که هرگاه مرد مسلمان آن را دریابد و خیری از کار دنیا و آخرت را از الله متعال طلبد، آن را به وی می‌دهد و آن در هر شب می‌باشد).

۷- در وقت نوشیدن آب زمزم:

از پیامبر اکرم ﷺ روایت شده که فرمودند: «مَاءُ زَمْرَمَ، لِمَا شَرِبَ لَهُ»^(۴).

(۱) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۰۵۰).

(۲) نگا: زاد المعاد: ۱/۱۳۱.

(۳) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۸۰۶).

(۴) سنن امام ابن ماجه و مسند امام احمد و مستدرک حاکم و با تصحیح علامه البانی در

سلسله احادیث صحیحه حدیث شماره (۸۸۳).

(آب زمزم به هر نیت و قصدی که نوشیده شود سودمند است).

۸- هنگام خواندن این دعا بعد از تکبیره احرام در نماز: (اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا).

عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذْ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «مَنْ الْقَائِلُ كَلِمَةً كَذَا وَكَذَا». قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ «عَجِبْتُ لَهَا فُتِحَتْ لَهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ». قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَمَا تَرَكَتَهُنَّ مُنْذُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ ذَلِكَ^(۱).

از عبدالله ابن عمر رضی الله عنهما روایت است که فرمود: در اثنائیکه ما با پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نماز می خواندیم مردی از حاضرین گفت: «اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا» (الله تبارک و تعالی برترین و بزرگترین است و همه ستایشها به کثرت مخصوص اوست و من صبح و شام او را تسبیح می گویم) رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: گوینده این سخن کیست؟ مردی از حاضرین گفت: من یا رسول الله، فرمودند: (تعجب نمودم از این کلمه چون دروازه‌های آسمان به روی آن باز گردید). ابن عمر رضی الله عنهما فرمود: پس از آنکه سخن پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در مورد این کلمه را شنیدم هرگز آن را ترک نکردم).

۹- همچنان در هنگام خواندن این دعا بعد از تکبیر احرام در نماز:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ».

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَجُلًا جَاءَ فَدَخَلَ الصَّفَّ وَقَدْ حَفَرَهُ النَّفْسُ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۳۸۶).

حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ. فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلَاتَهُ قَالَ «أَيُّكُمْ الْمُتَكَلِّمُ بِالْكَلِمَاتِ». فَأَرَمَ الْقَوْمُ فَقَالَ «أَيُّكُمْ الْمُتَكَلِّمُ بِهَا فَإِنَّهُ لَمْ يَقُلْ بَأْسًا». فَقَالَ رَجُلٌ جُنْتُ وَقَدْ حَفَزَنِي النَّفْسُ فَعُلْتُهَا. فَقَالَ «لَقَدْ رَأَيْتُ اثْنَيْ عَشَرَ مَلَكًا يَبْتَدِرُونَهَا أَيُّهُمْ يَرْفَعُهَا»^(۱).

از انس رضی اللہ عنہ روایت است که مردی وارد صف نماز گردید در حالیکه به سبب تیز آمدن نفس عمیق می کشید گفت: (الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ) وقتی رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم نماز را تمام نمود فرمودند: (چه کسی از شما این سخنان را گفت؟) مردم خاموش مانده چیزی نگفتند، سپس آن حضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم فرمودند: (چه کسی از شما این سخنان را گفت؟ که سخنی بد نگفت). مردی گفت: چون به سرعت آمدم و نفس های عمیق می کشیدم این سخنان را گفتم. آن حضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم فرمودند: «همانا دوازده فرشته را دیدم که بسوی آن پیشی گرفتند تا کسی از ایشان آن را - بسوی آسمان - بالا ببرد». ۱۰- در وقت خواندن سوره فاتحه در نماز و حضور قلب و دقت و تدبر به آنچه خوانده می شود.

پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم فرمودند: الله تبارک و تعالی فرمود: «قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي نِصْفَيْنِ وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ فَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى حَمْدِي وَإِذَا قَالَ ﴿الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَنِّي عَلَى عَبْدِي. وَإِذَا قَالَ ﴿مَلِكِ يَوْمَ الدِّينِ﴾ قَالَ مُحَمَّدِي عَبْدِي - وَقَالَ مَرَّةً فَوَضَّ إِلَيَّ عَبْدِي - فَإِذَا قَالَ ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ قَالَ هَذَا بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ. فَإِذَا قَالَ ﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۳۸۵).

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿۱۷۱﴾ قَالَ هَذَا لِعَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ^(۱).

(الله تبارک و تعالی می فرماید: من سوره فاتحه را بین خود و بنده ام از وسط نصف کرده ام و سهم بنده ام آن قسمت است که در آن از من می خواهد، وقتی که بنده می گوید: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ الله بزرگ می فرماید: بنده ام مرا ستایش کرد، وقتی بنده می گوید: ﴿الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ الله جل عظمته می فرماید: بنده ام مرا مورد تمجید و سپاس قرار داد، وقتی بنده می گوید: ﴿مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾ الله بزرگ می فرماید: بنده ام مرا بزرگداشت، و وقتی که می گوید: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ الله بزرگ می فرماید: این سهم من و بنده ام است، و بنده ام هر چه را بخواهد به او می دهم. وقتی بنده بگوید: ﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ ﴿۱۷۱﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾ الله بزرگ می فرماید: این سهم بنده ام است و هر چه را بخواهد به او می دهم).

۱۱- در وقت آمین گفتن در نماز:

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «إِذَا قَالَ الْإِمَامُ ﴿غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾ فَقُولُوا آمِينَ، فَإِنَّهُ مَنْ وَاَفَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ»^(۲).

(وقتی امام ﴿غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾ گفت: شما آمین بگویید همانا آنکه آمین گفتنش با آمین گفتن فرشتگان توافق کند، گناهان

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۹۰۴).

(۲) متفق علیه.

گذشته اش آمرزیده می شود).

۱۲- در وقت بلند شدن از رکوع و گفتن (رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ).

عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ الزُّرْقِيِّ قَالَ: كُنَّا يَوْمًا نُصَلِّي وَرَاءَ النَّبِيِّ: فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرَّكْعَةِ، قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، قَالَ رَجُلٌ وَرَاءَهُ: رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ، قَالَ: «مَنْ الْمُتَكَلِّمُ؟» قَالَ: أَنَا، قَالَ: «رَأَيْتُ بِضِعَّةً وَثَلَاثِينَ مَلَكًا يَبْتَدِرُونَهَا، أَيُّهُمْ يَكْتُبُهَا أَوَّلًا»^(۱).

(از رفاعه بن رافع الزرقی روایت است که گفت: روزی پشتسر پیامبر اکرم ﷺ نماز می خواندیم، وقتی سرشان را از رکوع بلند نمودند فرمودند: (سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ) شخصی بدنبال ایشان گفت: (رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ) وقتی نماز را تمام نمودند فرمودند: «چه کسی سخن گفت؟» آن مرد گفت: من، فرمودند: سی و چند فرشته را دیدم که بسوی آن پیشی گرفتند تا یکی شان آن را اول بنویسد).

۱۳- در وقت سجود:

رسول اکرم ﷺ فرمودند: «أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ، فَأَكْثَرُوا الدُّعَاءَ»^(۲).

(نزدیک ترین جای بنده به الله ﷻ در حال سجود است پس در آن بسیار دعا کنید).

۱۴- پس از درود فرستادن بر رسول الله ﷺ در تشهد اخیر:

عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ قَالَ بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَاعِدًا إِذْ دَخَلَ رَجُلٌ فَصَلَّى فَقَالَ

^(۱) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۷۹۹).

^(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۱۱۱).

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «عَجَلْتَ أَبِيهَا الْمُصَلِّي إِذَا صَلَّيْتَ فَقَعَدْتَ فَأَحْمَدِ اللَّهَ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ وَصَلِّ عَلَيَّ ثُمَّ ادْعُهُ». قَالَ ثُمَّ صَلَّى رَجُلٌ آخَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَصَلَّى عَلَيَّ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ «أَيُّهَا الْمُصَلِّي ادْعُ تُجِبُ»^(۱).

از فضاله بن عبیدالله روایت است که گفت: در حالیکه پیامبر اکرم ﷺ نشسته بودند مردی وارد مسجد شد و گفت: (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي) آن حضرت ﷺ فرمودند: (ای نمازگزار! عجله کردی. هرگاه نماز خواندی و نشستی، الله را به آنچه سزاوار است ستایش کن و بر من درود بفرست، سپس الله را دعا کن).

سپس مردی دیگر نماز خواند و الله ﷻ را ستایش نمود و بر پیامبر ﷺ درود فرستاد، آن حضرت به وی فرمودند: (ای نمازگزار! دعا کن که دعایت اجابت می‌شود).

۱۵- قبل از سلام دادن و گفتن (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ):

دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَسْجِدَ فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَدْ قَضَى صَلَاتَهُ وَهُوَ يَتَشَهَّدُ وَهُوَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ. قَالَ فَقَالَ «قَدْ غُفِرَ لَهُ»^(۲).

(روزی رسول اکرم ﷺ وارد مسجد شدند که نگاه مردی شد که نماز ادا

(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۸۱۴).

(۲) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۹۸۷).

می‌کرد و در تشهد اخیر نشسته و می‌گوید: پروردگارا! من از تو می‌خواهم ای الله یگانه بی‌نیاز که کسی را نزاده و زاده نشده و هیچ کس او را هم‌تا نیست اینکه گناهانم را ببخشی چرا که تو بخشنده مهربان هستی. آن حضرت علیه السلام فرمودند: (بی‌گمان بخشیده شد، بخشیده شد).

۱۶- همچنان قبل از سلام دادن و گفتن: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ، يَا ذَا لَكَ الْحَمْدُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَنَّانُ بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ».

عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسًا، يَعْنِي وَرَجُلٌ قَائِمٌ يُصَلِّي، فَلَمَّا رَكَعَ وَسَجَدَ وَتَشَهَّدَ دَعَا، فَقَالَ: فِي دُعَائِهِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ، يَا ذَا لَكَ الْحَمْدُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَنَّانُ بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ، إِنِّي أَسْأَلُكَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ: «تَدْرُونَ بِمَا دَعَا، قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ دَعَا بِاسْمِهِ الْعَظِيمِ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ، وَإِذَا سُئِلَ بِهِ أُعْطِيَ»^(۱).

(از حضرت انس ابن مالک رضی الله عنه روایت شده که گفت: شنیدم رسول الله صلی الله علیه و آله از شخصی که میگفت: (در دعای نماز) ای بار الها! من از تو سوال می‌کنم، باینکه (همه) ثناها و ستایش از آن توست. نیست معبودی به حق جز تو، تویی بسیار بخشنده مهربان و نیکویی کننده، ایجاد گر آسمان‌ها و زمین، صاحب بزرگی و احترام، ای ذات زنده و خود پاینده، از تو سوال می‌کنم، آنحضرت صلی الله علیه و آله فرمود: او الله را با اسم اعظم او سوال نموده است چنان اسم

^(۱) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۶۹) و صحیح امام مسلم حدیث شماره (۵۷۶) و سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۴۱۹) و سنن امام ترمذی حدیث شماره (۵۵) و سنن امام نسایی حدیث شماره (۱۴۸) با تصحیح علامه البانی.

اعظم که اگر به آن سوال شود داده شود و اگر به آن دعا شود اجابت گردد).
 ۱۷- پس از وضو کردن و گفتن: «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

رسول اکرم ﷺ فرمودند: «مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُحْسِنُ الْوُضُوءَ ثُمَّ يَقُولُ حِينَ يَفْرُغُ مِنْ وُضُوئِهِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ»^(۱).
 (هیچکدام شما نیست که وضو بگیرد و آن را برساند یا کامل نماید سپس بگوید: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ - مگر اینکه تمام هشت دروازه بهشت بروی او باز می‌گردد تا از هرکدام که بخواهد داخل گردد).

۱۸- دعای مسلمان برای برادر مسلمان خصوصاً در غیاب او:

از رسول کریم ﷺ روایت است که فرمودند: «دَعْوَةُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْعَيْبِ مُسْتَجَابَةٌ عِنْدَ رَأْسِهِ مَلَكٌ مُوَكَّلٌ كُلَّمَا دَعَا لِأَخِيهِ بِخَيْرٍ قَالَ الْمَلَكُ الْمُوَكَّلُ بِهِ آمِينَ وَلَكَ بِمِثْلِ»^(۲).

(دعای شخص مسلمان برای برادرش و در غیاب وی مستجاب است. در بالای سرش فرشته‌ای موظف است که هرگاه برای برادرش دعای خیر کند فرشته موظف به او می‌گوید: آمین و برای تو مانند آن باد).

۱۹- در هنگام بلند شدن از خواب و گفتن: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ الْحَمْدُ لِلَّهِ

^(۱) به روایت امام ابو داود شماره (۱۶۹) با تصحیح البانی در صحیح الجامع شماره (۵۶۷۹).

^(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۱۰۵).

وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ، وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ
قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي.

عن عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَنْ تَعَارَّ مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ، وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، أَوْ دَعَا اسْتُجِيبَ فَإِنْ تَوَضَّأَ وَصَلَّى قُبِلَتْ صَلَاتُهُ»^(۱).

از عبادۀ بن صامت رضی اللہ عنہ از پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم روایت است که فرمودند: (کسی که در شب از خواب بر خاسته و بگوید: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ، وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) و بعد از آن از الله تعالی طلب آمرزش نماید، و یا چیزی بخواهد، طلبش اجابت می گردد، و اگر وضوء بسازد و نماز بخواند، نمازش قبول می شود).

۲۰- در هنگام خواندن این دعا: (لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ):

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «دَعْوَةُ ذِي النُّونِ إِذْ دَعَا وَهُوَ فِي بَطْنِ الْحُوتِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ. فَإِنَّهُ لَمْ يَدْعُ بِهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ»^(۲).

پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم فرموده اند: «دعای ذال نون (یونس علیه السلام) هنگامی که در شکم نهنگ آن را خواند (لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ)

^(۱) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۱۱۵۴).

^(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۸۴۵) و مسند امام احمد حدیث شماره (۱۱۸۶) و با تصحیح حاکم در مستدرک حدیث شماره (۱۸۶۳) و موافقت امام ذهبی با او.

بارالها! (معبودی - برحق - جز تو نیست، منزهی تو، به راستی که من از ستمکاران بودم) هیچ شخص مسلمان نیست که در چیزی به این دعا، دعا کند مگر اینکه برای او اجابت می شود».

۲۱- در هنگام مصیبت وقتی این دعا خوانده شود: «إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ

رَاجِعُونَ اللَّهُمَّ أَجْرُنِي فِي مُصِيبَتِي وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا».

عن أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ تَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ «مَا مِنْ عَبْدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ فَيَقُولُ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ اللَّهُمَّ أَجْرُنِي فِي مُصِيبَتِي وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا أَجَرَهُ اللَّهُ فِي مُصِيبَتِهِ وَأَخْلَفَ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا». قَالَتْ فَلَمَّا تُوِّفِّي أَبُو سَلَمَةَ قُلْتُ كَمَا أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَخْلَفَ اللَّهُ لِي خَيْرًا مِنْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ^(۱).

(از ام سلمه رضی الله عنها همسر رسول الله ﷺ روایت است که فرمود: از رسول الله ﷺ شنیدم که می فرمود: «هیچ بنده ای نیست که به مصیبتی گرفتار شود و بگوید: - إنا لله وإنا إليه راجعون - (همانا ما از آن اله ایم و همانا ما بسوی او باز گردندگانیم) الها! مرا در مصیبتم مزد داده و برایم از او بهتری عوض ده. مگر اینکه الله ﷻ او را در مصیبتش مزد داده و عوض بهتری برای او می دهد». گفت: چون ابو سلمه وفات یافت چنانکه رسول الله ﷺ مرا امر کرده بود گفتم و الله متعال عوضی نیکوتر از او، رسول الله ﷺ را به من داد).

۲۲- دعا در وقت باریدن باران:

از پیامبر اکرم روایت است که فرمودند: «ثِنْتَانِ لَا تُرَدَّانِ، أَوْ قَالَ: قَلَّ مَا تُرَدَّانِ، الدُّعَاءُ عِنْدَ التَّدَايِ، أَوْ عِنْدَ الْبَأْسِ حِينَ يُلْحِمُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا. قَالَ مُوسَى

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۲۱۶۶).

بُنْ يَعْقُوبَ وَحَدَّثَنِي رِزْقُ بْنُ سَعِيدٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَدِينِيُّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: وَتَحْتَ الْمَطْرِ. هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ الْإِسْنَادِ وَلَمْ يُجَرِّجَاهُ ^(۱).

(دو دعا رد نمی شود یا فرمودند: کم رد می شوند: دعا در وقت اذان و در وقت جنگ، هنگامیکه برخی با برخی دیگر در آویز می شوند) و در روایت سعد رضي الله عنه (و زیر باران).

۲۳- دعای مردم به شخص مرده:

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى أَبِي سَلَمَةَ وَقَدْ شَقَّ بَصَرُهُ فَأَعْمَضَهُ ثُمَّ قَالَ «إِنَّ الرُّوحَ إِذَا قُبِضَ تَبِعَهُ الْبَصَرُ». فَضَجَّ نَاسٌ مِنْ أَهْلِهِ فَقَالَ «لَا تَدْعُوا عَلَيَّ أَنْفُسِكُمْ إِلَّا بِخَيْرٍ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤْمِنُونَ عَلَيَّ مَا تَقُولُونَ». ثُمَّ قَالَ «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَبِي سَلَمَةَ وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ وَاخْلُفْهُ فِي عَقِبِهِ فِي الْغَابِرِينَ وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ وَافْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ. وَتَوَزَّ لَهُ فِيهِ» ^(۲).

(از ام سلمه رضي الله عنها روایت شده که فرمود: رسول الله صلى الله عليه وسلم بر ابو سلمه وارد شد در حالیکه چشمانش باز مانده بود پس آن را پوشیده و فرمود: چون روح قبض شود چشم بدنالش می نگرد و عده‌ای از خانواده‌اش بصدای بلند گریستند. آن حضرت فرمود: بر خویش جز دعای خیر مکنید زیرا فرشتگان بدانچه می گوئید آمین می گویند و سپس فرمود: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَبِي سَلَمَةَ..... بار الها! ابو سلمه را بیامرز و مرتبه‌اش را در میان هدایت شدگان بلند نما و بر کسانی که از وی مانده‌اند تو سرپرستی کن و ای پروردگار عالمیان! ما را و

^(۱) مستدرک حاکم حدیث شماره (۲۵۳۴) و علامه البانی این حدیث را در تخریج الترغیب: ۱/۱۱۶ و در سلسله احادیث صحیحه حدیث شماره (۱۴۶۹) حسن خوانده است.

^(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۲۱۶۹).

او را بیمارز و قبرش را بر وی گشاده کن و آن را برایش روشن بدار).
 ۲۴- دعای مظلوم:

رسول اکرم ﷺ وقتی معاذؓ را به یمن فرستاد به او فرمود: «... وَاتَّقِ
 دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ»^(۱).
 (از دعای مظلوم بپرهیز؛ زیرا که بین دعای او و الله ﷻ، حجاب و
 پرده‌ای نیست).

۲۵- دعای پدر بر فرزند و دعای مسافر:
 به دلیل فرموده پیامبر اکرم ﷺ: «ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ:
 دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ، وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ»^(۲).
 (سه دعا بدون شک مورد قبول است: دعای مظلوم دعای مسافر و دعای
 پدر بر فرزند خود).

۲۶- دعای پدر به فرزند و دعای روزه دار:
 پیامبر اکرم ﷺ می‌فرمایند: «ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ لَا تُرَدُّ: دَعْوَةُ الْوَالِدِ لَوْلَدِهِ،
 وَدَعْوَةُ الصَّائِمِ وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ»^(۳).
 (دعای سه نفر رد نمی‌شود: دعای پدر به فرزندش، دعای روزه دار، و
 دعای مسافر).

۲۷- دعای حاکم عادل:
 از رسول اکرم ﷺ روایت است که فرمودند: «الْإِمَامُ الْعَادِلُ لَا تُرَدُّ

(۱) متفق علیه.

(۲) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۵۳۸) و صحیح الجامع از علامه البانی حدیث
 شماره (۳۰۲۹).

(۳) الجامع الصغیر از علامه البانی شماره (۵۳۴۳) و فرمود این حدیث حسن است. نگا:
 صحیح الجامع شماره (۳۰۳۲).

دَعْوَتَهُ»^(۱).

(دعای حاکم عادل رد نمی‌شود).

۲۸- دعا در روز عرفه:

رسول اکرم ﷺ فرمودند: «خَيْرُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ، وَخَيْرُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»^(۲).

(بهترین دعا، دعای روز عرفه است و بهترین چیزی که من و پیامبران قبل از من گفتند، این است: لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ).

۲۹- دعای بیچارگان:

الله ﷻ می‌فرماید: ﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَأَلَهُ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ﴾ [النمل: ۶۲].

«آن کیست که دعای بیچارگان تنگدست را اجابت می‌کند و رنج و غم آن‌ها را برطرف مینماید و شما مسلمانان را جانشینان روی زمین قرار میدهد؟ آیا با وجود الله یکتا، الهی هست؟ (هرگز نیست) لیکن اندکی مردم متذکر و باخبر از این حقیقتند».

خواننده‌ی عزیز! انسان مومن بر این حالات و لحظات و فرصت‌ها حریص می‌شود و آن‌ها را غنیمت می‌شمارد؛ چرا که امید اجابت دعا در این مواقع هست و سود و بهره گرفتن از آن نزدیک است. پس از الله متعال یاری بخواه و عاجز مشو و بر آنچه به تو نفع و فایده میرساند، حریص باش؛ که مؤمن زیرک و هوشیار است.

^(۱) مسند امام احمد حدیث شماره (۹۷۲۳) تعلیق شعیب الأرئووط: حسن.

^(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۵۸۵) صحیح الجامع حدیث شماره (۳۲۶۹).

چرا دعا قبول نمی‌گردد؟

۱- شتاب و عجله در دعا:

از پیامبر اکرم ﷺ روایت است که فرمودند: «يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ فَيَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ فَلَا أَوْ قَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي»^(۱).

و در روایت امام مسلم: «لَا يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمَ مَا لَمْ يَسْتَعْجَلْ». قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِسْتِعْجَالُ قَالَ «يَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ وَقَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ أَرِ سِتْجَابِي لِي فَيَسْتَحْسِرُ عِنْدَ ذَلِكَ وَيَدْعُ الدُّعَاءَ»^(۲).

از ابو هریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: (اجابت می‌شود برای یکی از شما تا مادامیکه شتاب نکند که بگوید: به پروردگارم دعا کردم ولی دعایم پذیرفته نشد). و در روایتی از امام مسلم آمده که: (همیشه برای بنده اجابت می‌شود تا به گناه و قطع صلۀ رحم دعا نکند بشرطیکه شتاب و عجله ننماید. گفته شد: یا رسول الله! شتاب چیست؟ فرمودند: می‌گوید: همانا دعا کردم و دعا کردم و ندیدم که برایم اجابت کند، پس در این اثناء خسته شده و دعا را ترک می‌کند).

خواننده گرامی! چون الله تعالی برای هر چیز وقتی معین قرار داده، که از آن پیش و پس نمی‌شود. از اینرو شتاب و عجله در دعا درست نیست و چه بسا که اثرات دعا را از میان می‌برد.

۲- حکمت الهی:

عن عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «مَا عَلَى الْأَرْضِ مُسْلِمٌ يَدْعُو

^(۱) متفق علیه.

^(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۱۱۲).

اللَّهُ بِدَعْوَةٍ إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ إِيَّاهَا أَوْ صَرَفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمٍ»، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: إِذَا نُكِّرْتُ، قَالَ: «اللَّهُ أَكْثَرُ»^(۱). حاکم این عبارت را در روایتش افزوده است: «أو يدخر له من الأجر مثلها»^(۲).

از عبادۀ بن صامت رضی اللہ عنہ روایت است که رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمودند: «بر روی زمین مسلمانی نیست که دعایی به دربار الله تعالی نماید مگر اینکه الله تعالی آن را بوی میدهد یا مثل آن از بدی را از وی دور می‌گرداند. مادامیکه به گناه و قطع صلۀ رحم دعا نکند. مردی از آن گروه گفت: ازین پس زیاد دعا می‌کنیم. فرمودند: الله بیشتر (یعنی احسان او تعالی از در خواست شما زیادتر است).

حاکم در روایتش افزوده: (یا ذخیره کند برای او مثل پاداش او را).

۳- دعا به گناه و قطع صلۀ رحم:

به دلیل حدیث فوق.

۴- خوردن و نوشیدن و پوشیدن از مال حرام:

پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم می‌فرمایند: «...الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ، أَشَعَتْ أَعْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَارَبِّ، يَارَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَعُغْذِي بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِدَلِكِ؟!»^(۳).

(رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم از مردی یاد کردند که سفر خود را طولانی می‌کند و با مویی پریشان و رویی گردآلود دو دستش را به سوی آسمان بلند کرده،

^(۱) سنن ترمذی حدیث شماره (۳۵۷۳) و فرمود: این حدیث حسن صحیح است.

^(۲) مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۸۱۶).

^(۳) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۰۱۵).

می‌گوید: پروردگارا! پروردگارا! در حالی که غذایش حرام، آبش حرام، لباسش حرام و تغذیه شده است به حرام پس چگونه الله متعال دعای او را اجابت کند (الله ﷻ دعای چنین بندگان را اجابت نمی‌کند).

۵- عدم یقین در اجابت دعا اینکه آیا الله تعالی دعایش را خواهد پذیرفت یا نه:

رسول اکرم ﷺ فرمودند: «إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيُعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ، وَلَا يَقُولَنَّ: اللَّهُمَّ إِنِّي شِئْتُ فَأَعْطِنِي، فَإِنَّهُ لَا مُسْتَكْرَهَ لَهُ»^(۱).
(هرگاه یکی از شما دعا کرد، در دعا کردن عزم و اراده کند و نباید بگوید: پروردگارا! اگر خواستی به من بده؛ زیرا کسی الله ﷻ را به انجام دادن کاری مجبور کرده نمی‌تواند).

۶- ترک نمودن امر به معروف و نهی از منکر:

عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَأْمُرَنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيُوشِكَنَّ اللَّهُ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عِقَابًا مِنْهُ ثُمَّ تَدْعُونَهُ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ». قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ^(۲).

از حذیفه رضی الله عنه از پیامبر اکرم ﷺ روایت است که فرمودند: «سوگند به ذاتی که جانم در دست اوست همانا به کارهای پسندیده امر نموده و از کارهای ناپسندیده منع می‌کنید یا نزدیک است که الله ﷻ بر شما عذابی از نزد خویش بفرستد و سپس او را بخوانید و او دعای شما را اجابت نکند».

۷- غلبه نمودن غفلت و عیش و عشرت بر نفس و پیروی از هوا و هوس:

(۱) متفق علیه.

(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۲۳۲۳) و فرمود: این حدیث حسن است.

الله متعال می فرماید: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ [الرعد: ۱۱].

الله ﷻ حال و وضع هیچ گروهی را تغییر نمی دهد مگر اینکه آنان احوال خود را تغییر دهند)

۸- دعا در حال غفلت دل و اشتغال ذهن:

پیامبر اکرم ﷺ در حدیثی می فرماید: «...وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَجِيبُ دُعَاءَ مَنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لَآهِ»^(۱).

(...و بدانید که الله ﷻ دعایی را از قلب غافل و مشغول اجابت نمی کند).

۹- ارتکاب بعضی گناهان:

پیامبر اکرم ﷺ می فرماید: «ثَلَاثَةٌ يَدْعُونَ اللَّهَ فَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ رَجُلٌ كَانَتْ تَحْتَهُ امْرَأَةٌ سَيِّئَةٌ الْخُلُقِ فَلَمْ يُطَلِّفْهَا وَرَجُلٌ كَانَ لَهُ عَلَى رَجُلٍ مَالٌ فَلَمْ يُشْهَدْ عَلَيْهِ وَرَجُلٌ آتَى سَفِيهًا مَالَهُ وَقَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ)»^(۲).

(سه کس اند که الله ﷻ را می خوانند لکن دعای شان اجابت نمی گردد: مردی که زنی بد اخلاق دارد و او را طلاق نمی کند. و مردی که بر شخصی قرض دارد و کسی را بر وی شاهد نگرفته. و مردی که به نادانی و کم خردی مال خویش را داده است. در حالیکه الله ﷻ می فرماید: (اموال کم خردان را که در اصل اموال شما است به خود آنان تحویل ندهید).

^(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۴۷۹) با تحسین علامه البانی.

^(۲) سنن کبری از امام بیهقی حدیث شماره (۲۱۰۲۲) و صحیح الجامع حدیث شماره (۳۰۷۰).

چرا پیروزی مسلمانان به تأخیر می‌افتد؟

با آنکه امت اسلامی، بویژه کسانی که به ناحق مورد ظلم و ستم قرار گرفته‌اند و از خانه و کاشانه خود اخراج شده‌اند به جرم اینکه می‌گویند: پروردگار ما الله ﷻ است. و شب و روز دست به دعا و نیایش‌اند تا پیروزی نصیب‌شان گردد لیکن این پیروزی به تأخیر می‌افتد. البته این کندی چه بسا برای حکمتی باشد که الله ﷻ آن را خواسته است.

و چه بسا پیروزی امت مسلمان بدان خاطر به تأخیر می‌افتد که بنیه آن با وجود رشد و نمو پیدا کردن هنوز پخته و رسیده نگردیده است، و با جود رسیدن به مرحله بلند هنوز کامل نشده است، و هنوز نیروهایشان جمع و جور نگردیده و رویهم اندوده و انباشته نشده است، و همه سلول‌هایشان آماده و مجهز نگردیده است تا نیروها و استعدادهای ذخیره شده در آن‌ها شناخته شود. اگر در این وقت همچون ملتی به پیروزی دسترسی پیدا کند آن را هرچه زودتر از دست می‌دهد، بدان سبب که قدرت حفاظت و حمایت طولانی آن را ندارد!

گاهی هم پیروزی ایشان به تعویق می‌افتد تا ملت مسلمان آخرین نیروئی را که در توان دارد، و آخرین اندخته‌ای که دارد، بذل این کار کند، و همه چیزهای قیمتی و گرانبها را در راه الله ﷻ سهل و ساده فدا کند و ناچیز و بی‌ارزش انگارد.

چه بسا پیروزی به کندی صورت پذیرد تا ملت مؤمن آخرین نیروهای خود را تجربه کند، و بداند و متوجه شود که این نیروها به تنهایی و بدون پشتیبانی الله توانا ضامن پیروزی نیست. پیروزی از سوی الله ﷻ فرامی‌رسد وقتی که ملت مسلمان آخرین چیزی را بذل کند که در توان دارد، و بعد از آن کار و بار خود را به الله متعال واگذارد و بر او توکل نماید.

گاهی پیروزی کندی می‌گیرد تا ملت مسلمان پیوند خود را با الله متعال

بیشتر کند در آن حال و احوالی که رنج می‌کشد و درد می‌کشد و آنچه دارد می‌بخشد، و پشتیبان و تکیه گاهی جز الله برای خود نمی‌یابد و نمی‌بیند، و در هنگام بلا و زیان و ضرر جز به الله رو نمی‌کند، و از حق و عدل و خیری منحرف نمی‌شود و کناره گیری نمی‌نماید که الله در پرتو آن‌ها پیروزی را بدو بخشیده است.

گاهی پیروزی کنندی می‌پذیرد چون ملت مسلمان هنوز در مبارزات و بذل و فداکاری‌ها و جان نثاری‌های خود تنها الله را در نظر نداشته است و فقط برای دعوت او نبوده است. بلکه جنگیده است برای غنائمی که بدست آورده، یا جنگیده است تا مردانگی و قهرمانی خود را بنمایاند و از خویشتن دفاع نموده، یا جنگیده است تا شجاعت و دلیری خود را به دشمنان نشان دهد. الله تعالی می‌خواهد جهاد تنها برای او و در راه او باشد و بس. و زدوده از همهٔ احساسات و اندیشه‌های دیگری باشد که بدان می‌آمیزد. از پیغمبر اکرم ﷺ پرسیده شد: یکی می‌جنگد تا غیرت خود را بنمایاند. دیگری می‌جنگد تا دلیری کند و شجاعت نشان دهد. کسی هم می‌جنگد تا ریا نماید و کار خود را به دیگران نشان دهد. کدامیک از این‌ها در راه الله است؟ فرمودند: «مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَيْمَةً لِلَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»^(۱).

(کسی که بجنگد تا سخن الله والائی و برتری گیرد، او در راه الله ﷻ می‌باشد).

همچنین گاهی پیروزی کنندی می‌گیرد، چون در دشمنی که ملت مسلمانان با آن می‌جنگد هنوز چیزی از خیر و خوبی در لابلای آن مانده است، و الله می‌خواهد آن اندک خیر را نیز در شر بیالاید و شر جدا شود و تک و تنها نابود گردد، و ذره‌ای از خیر با شر نماند و در وسط آن هدر نرود و

(۱) متفق علیه.

بیهوده نابود نشود.

گاهی پیروزی به کندی صورت می‌پذیرد، بدان علت که باطلی که ملت مسلمان با آن می‌رزمند هنوز انحراف آن کاملاً برای مردمان روشن و واضح نگردیده است.

اگر در این وقت مسلمانان بر آن غلبه کنند و چیره شوند کسانی که گول آن باطل را خورده‌اند آن را کمک نمایند و یار و مددکارش شوند، چون هنوز قانع نگردیده‌اند و روشن نشده‌اند که آن باطل دارای فساد است و باید از میان برداشته شود. در نتیجه ریشه‌هایی در دل‌ها و درونهای افراد پاکی بدواند که حقیقت برایشان پیدا و هویدا نگردیده است.

گاهی هم پیروزی دیر حاصل می‌گردد، بدان خاطر که محیط هنوز شایان استقبال از حق و خیر و عدلی را ندارد که ملت مسلمان آن‌ها را ترسیم و جلوه گر می‌سازد و مجسم می‌دارد. اگر ملت مسلمان در این وقت پیروز گردد با دشمنانگی و آشوب محیط رویاروی می‌شود، دشمنانگی و آشوبی که با آن برای ملت مسلمان آرام و قراری نخواهد بود. لذا مبارزه بر دوام می‌ماند تا دل‌ها و درون‌های مردمان پیرامون آن آمادگی استقبال از حق مظفر و معزز را پیدا می‌کنند و توانائی پذیره حق رفتن و قدرت ماندگاری بر آن را خواهند داشت.

به خاطر همه این چیزهای دیگری است که تنها الله عز و جل از آن‌ها آگاه است، پیروزی به تأخیر می‌افتد و دیر به دست می‌آید، وجان‌نثاری‌ها و فداکاری‌ها چندین برابر می‌گردد، و دردها و رنج‌ها فزون تر و بیشتر می‌شود. و الله عز و جل از کسانی دفاع خواهد کرد که ایمان آورده‌اند، و در نهایت پیروزی سر می‌رسد و تحقق پیدا می‌کند^(۱).

^(۱) فی ظلال القرآن برگرفته از تفسیر آیت ۳۸ سوره حج.

برخی از احادیث ضعیف و جعلی در مورد دعا

۱- (توسلوا بجاهی فان جاهی عند الله عظیم). این حدیث اصل و اساس ندارد.

سخن علما در مورد این حدیث:

أ- شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمته:

وی در کتاب (توسل) نگاشته است: بدون شک مقام و منزلت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نزد الله متعال بسیار بزرگ است. اوتعالی موسی علیه السلام را در کتاب خویش چنین وصف نموده (وکان عند الله وجیها) و چنانکه معلوم است پیامبر ما محمد صلی الله علیه و آله افضل تر از موسی علیه السلام است و بدون شک وجیه تر از موسی نزد الله سبحانه می باشد. و این یک مسأله است و مسأله توسل به جاه ایشان موضوعی دیگر است زیرا مخلوق می تواند شفاعت مخلوقی دیگر را بدون اجازه مخلوق نماید. اما هیچ کسی بدون اذن و اجازه الله متعال شفاعت کسی را کرده نمی تواند^(۱).

ب- علامه البانی رحمته:

علامه البانی در سلسله احادیث ضعیفه و موضوعه شماره (۲۲) جلد اول در مورد آن فرموده است: این حدیث اصل ندارد.

۲- (الدعاء سلاح المؤمن و عماد الدین و نور السماوات و الارض) حدیث جعلی.

سخن علما در مورد این حدیث:

أ- هیثمی در کتاب المجمع ۱۴۷/۱۰ در مورد آن فرموده: این حدیث از روایت ابو یعلی است و در سند آن محمد بن الحسن بن ابی یزید وجود دارد

(۱) نگا: قاعده جلیله فی التوسل و الوسیله ص ۱۳۲-۱۵۰.

که متروک است.

ب- علامه البانی در سلسلهٔ احادیث ضعیفه و موضوعه شماره (۱۷۹) در مورد این حدیث چنین فرموده است:

اول اینکه در سند آن بین علی بن الحسین و جد او علی بن ابی طالب رضی الله عنه انقطاع وجود دارد چنانکه ذهبی در المیزان نگاشته است.

دوم اینکه مراد از محمد بن الحسن همدانی صدوق معروف نیست، بلکه مراد، محمد بن الحسن بن ابی یزید همدانی کذاب است چنانکه حاکم رضی الله عنه فرموده است.

۳- (کان رسول الله صلی الله علیه و آله اذا رفع یدیه فی الدعاء لم یحطهما حتی یمسح بهما وجهه) این حدیث ضعیف است.

سخن علما در مورد این حدیث:

أ- امام نووی رحمته الله در کتاب الاذکار صفحه ۳۵۵ فرموده: سند این حدیث ضعیف است.

ب- علامه البانی رحمته الله در مشکاة المصابیح ۶۹۶/۲ فرموده: در مورد مسح نمودن صورت بعد از دعا حدیث صحیحی وجود ندارد طوریکه در کتاب ارواء الغلیل شماره ۴۲۶-۴۲۷ در مورد آن تحقیق نموده‌ام.

۴- (الدعاء مخ العباده).

علامه البانی رحمته الله در مشکاة فرموده است: در سند آن ابن لهیعه وجود دارد که در حفظ احادیث گُند و ضعیف بود.

۵- (حسبی من سؤالی علمه بحالی) این حدیث اصل ندارد.

سخن علما در مورد این حدیث:

أ- بغوی در تفسیر سورة الانبیاء به ضعیف بودن این حدیث اشاره نموده است.

ب- ابن عراق در کتاب (تنزیه الشریعه المرفوعه عن الاخبار الشنیعه الموضوعه) سخن شیخ الاسلام ابن تیمیه مبنی بر جعلی بودن این حدیث را نقل نموده است.

ج- علامه البانی این حدیث را در سلسله احادیث ضعیفه و موضوعه با شماره (۲۱) درج نموده است.

دعاهایی که مسلمان از آن منع شده است

۱- خواستن مجازات اخروی در دنیا

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَادَ رَجُلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَدْ حَفَّتَ فَصَارَ مِثْلَ الْفَرْخِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «هَلْ كُنْتَ تَدْعُو بِشَيْءٍ أَوْ تَسْأَلُهُ إِيَّاهُ». قَالَ نَعَمْ كُنْتُ أَقُولُ اللَّهُمَّ مَا كُنْتُ مُعَاقِبِي بِهِ فِي الْآخِرَةِ فَعَجَّلْهُ لِي فِي الدُّنْيَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «سُبْحَانَ اللَّهِ لَا تُطِيقُهُ - أَوْ لَا تَسْتَطِيعُهُ - أَفَلَا قُلْتَ اللَّهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ». قَالَ فَدَعَا اللَّهَ لَهُ فَشَفَاهُ^(۱).

(از انس رضی اللہ عنہ روایت است که روزی رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم به زیارت بیماری رفتند که از شدت مرض و ناتوانی مانند چوچه پرنده گشته بود. آن حضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم بوی فرمودند: (آیا چیزی دعا می کردی یا از الله چیزی می خواستی؟) گفت: بله. می گفتم: بارالها! مجازات اخرویم را اکنون در دنیا برایم نصیب فرما. آن حضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم فرمودند: سبحان الله، طاقت آن را نداری - یا فرمودند: توان آن را نداری - چرا نگفتی: (پروردگارا! برای ما در دنیا خوبی بده و در آخرت خوبی بده و ما را از عذاب دوزخ رهایی بخش). انس رضی اللہ عنہ فرمود: پیامبر صلی اللہ علیہ و آله و سلم از

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۱۱).

الله ﷻ برایش دعای صحت خواست و الله او را شفا بخشید.

۲- آرزوی مرگ:

عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى حَبَابٍ وَقَدِ اكْتَوَى سَعِ كَيَاتٍ فِي بَطْنِهِ فَقَالَ لَوْ مَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُو بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ^(۱).

(از قیس بن ابی حازم رضی الله عنه روایت است که فرمود: در حالی بر خباب رضی الله عنه وارد شدیم که هفت جای شکم خویش را داغ نموده بود و فرمود: اگر رسول الله صلی الله علیه و آله ما را از آرزو کردن مرگ منع نمی کرد، من مرگ خود را طلب می کردم).

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمْ الْمَوْتَ مِنْ ضَرٍّ أَصَابَهُ فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ فَاعِلًا فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتْ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتْ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي»^(۲).

و از انس رضی الله عنه روایت است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: (هیچ کسی نباید به سبب بیماری مرگ خود را طلب کند، اگر ناچار است تنها بگوید: پروردگارا! تا وقتی زندگی برایم بهتر است مرا زنده نگهدار، و وقتی که مرگ برایم بهتر باشد مرا بمیران).

۳- لعنت کردن انسانی معین یا چارپایی معین:

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَانِ وَلَا اللَّعَانِ وَلَا الْفَاحِشِ وَلَا الْبَذِيءِ»^(۳).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۶۹۹۳).

(۲) متفق علیه.

(۳) سنن ترمذی حدیث شماره (۲۱۰۵) و فرمود: این حدیث حسن غریب است.

(مومن طعنه زننده و لعنتگر و بدگفتار و دشنامگو نیست).

همچنان پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا لَعَنَ شَيْئًا صَعِدَتِ اللَّعْنَةُ إِلَى السَّمَاءِ فَتُعَلَّقُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ دُونَهَا، ثُمَّ تَهْبِطُ إِلَى الْأَرْضِ فَتُعَلَّقُ أَبْوَابُهَا دُونَهَا، ثُمَّ تَأْخُذُ يَمِينًا وَشِمَالًا، فَإِذَا لَمْ تَجِدْ مَسَاعًا رَجَعَتْ إِلَى الَّذِي لَعَنَ، فَإِنْ كَانَ لِدَلِكْ أَهْلًا وَإِلَّا رَجَعَتْ إِلَى قَائِلِهَا».

(هرگاه بنده چیزی را لعنت کند، لعنت بسوی آسمان بالا می‌رود و دروازه‌های آسمان به روی آن بسته می‌شود. سپس به زمین فرود می‌آید و دروازه‌های زمین به روی آن بسته می‌شود، باز به راست و چپ می‌رود و اگر راهی نیافت به کسیکه لعنت شده باز می‌گردد و اگر وی اهل آن بود خوب، ورنه به گوینده‌اش باز می‌گردد).

۴- دشنام دادن مسلمان بدون حق:

پیامبر اکرم ﷺ می‌فرمایند: «سَبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ»^(۱).

(دشنام دادن مسلمان فسق و جنگ با وی کفر است).

و در موضعی دیگر فرمودند: «لَا يَزِي رَجُلٌ رَجُلًا بِالْفُسُوقِ، وَلَا يَرْمِيهِ بِالْكُفْرِ إِلَّا ارْتَدَّتْ عَلَيْهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبُهُ كَذَلِكَ»^(۲).

(هیچ مردی مرد دیگری را به فسق یا کفر متهم نمی‌کند مگر اینکه فسق و کفر بر او بازمی‌گردد، هرآنگاه که این نسبت‌ها به آن درست نباشد).

۵- دشنام دادن مردگان بدون حق و مصلحتی شرعی:

پیامبر اکرم ﷺ می‌فرمایند: «لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا

(۱) متفق علیه.

(۲) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۰۴۵).

قَدِّمُوا»^(۱).

(مردگان را دشنام ندهید زیرا آنان به آنچه پیش فرستادند رسیدند).

۶- دشنام دادن تب:

عن جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَخَلَ عَلَى أُمِّ السَّائِبِ أَوْ أُمِّ الْمُسَيَّبِ فَقَالَ «مَا لِكَ يَا أُمَّ السَّائِبِ أَوْ يَا أُمَّ الْمُسَيَّبِ تُرْفُزَيْنَ». قَالَتِ الْحُمَّى لَا بَارَكَ اللَّهُ فِيهَا. فَقَالَ «لَا تَسُبِّي الْحُمَّى فَإِنَّهَا تُذْهِبُ خَطَايَا بَنِي آدَمَ كَمَا يُذْهِبُ الْكَبِيرُ حَبَثَ الْحَدِيدِ»^(۲).

(از جابر بن عبد الله رضی الله عنه روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله بر ام سائب یا (ام مسیب) وارد شده و فرمودند: ای ام سائب یا (ام مسیب) تو را چه شده؟ چرا می لرزی؟ گفت: تب دارم که الله برکتش ندهد. آن حضرت صلی الله علیه و آله فرمودند: تب را دشنام مده که تب گناهان فرزندان آدم را از بین می برد همانطور که کوره آهنگر چرک و زنگ آهن را از بین می برد).

۷- دشنام دادن باد:

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «الرَّيْحُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ تَأْتِي بِالرَّحْمَةِ وَتَأْتِي بِالْعَذَابِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهَا فَلَا تَسُبُّوهَا وَسَلُّوهَا اللَّهُ خَيْرَهَا وَاسْتَعِيدُوا بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهَا»^(۳).
(باد رحمت الله تعالی بر بندگانش است که رحمت و عذاب را با خود می آورد پس هرگاه آن را دیدید دشنامش ندهید و از الله عز و جل خیر آن را

^(۱) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۱۳۹۳).

^(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۶۷۳۵).

^(۳) مسند امام احمد حدیث شماره (۷۶۱۹) و سنن امام ابو داود حدیث شماره (۵۰۹۹) با

بطلبید و به الله ﷻ از بدی آن پناه جویید).

۸- دشنام دادن خروس:

رسول اکرم ﷺ فرموده‌اند: «لَا تَسُبُّوا الدِّيكَ فَإِنَّهُ يُوقِظُ لِلصَّلَاةِ»^(۱).
(خروس را دشنام ندهید زیرا او شما را برای نماز بیدار می‌کند).

۹- گفتن چنین عبارات: (بواسطه وقت فلان یا ستاره فلان بر ما باران بارید)

عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ أَنَّهُ قَالَ صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحَدِيثِيَّةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلَةِ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ، فَقَالَ: «هَلْ تَذَرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ كَمَا مَن قَالَ مُطْرُنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ بِالْكَوْكِبِ، وَأَمَّا مَنْ قَالَ بِنَوْءٍ كَذَا وَكَذَا فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي وَمُؤْمِنٌ بِالْكَوْكِبِ»^(۲).

از زید بن خالد جهنی رضی الله عنه روایت است که فرمود: رسول الله صلی الله علیه و آله نماز صبح را در حدیبیه در عقب بارانی که از طرف شب باریده بود برای ما خواندند سپس چون نماز را تمام کردند به مردم روی آورده فرمودند: (آیا می‌دانید که پروردگار شما چه فرمود؟ گفتند: الله و رسولش دانانتراند. فرمودند: صبح نمود از بندگانم مؤمن به من و کافر به من، و اما کسی که گفت: به فضل و رحمت الله بر ما باران نازل شد آن کس به من مؤمن بوده و به ستاره کافر است. و اما کسی که گفت بواسطه ستاره فلان بر ما باران بارید پس او به

^(۱) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۵۱۰۳) با تصحیح علامه البانی.

^(۲) متفق علیه.

من کافر بوده و به ستاره ایمان دارد). «زیرا مؤثر در همه اشیاء الله ﷻ است و بس».

۱۰- گفتن: (آنچه الله و فلانی بخواهد)

عَنْ حُدَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ «لَا تَقُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فُلَانٌ وَلَكِنْ قُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شَاءَ فُلَانٌ»^(۱).

(از حذیفه بن یمان رضی الله عنه روایت است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: مگوئید آنچه الله و فلانی بخواهد، بلکه بگوئید: آنچه که الله جل جلاله بخواهد و سپس فلانی بخواهد).

زیرا او تقاضای مشارکت را می کند در حالیکه مشیت و اراده الله متعال قدیم و ازلی است و مشیت بنده حادث است. باید گفته شود: آنچه الله صلی الله علیه و آله بخواهد و باز فلانی اراده نماید.

۱۱- دعا بر اولاد و اموال خود:

از پیامبر صلی الله علیه و آله روایت است که فرمودند: «لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ لَا تُؤَافِقُوا مِنَ اللَّهِ سَاعَةً يُسْأَلُ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبُ لَكُمْ»^(۲).

(بر نفس های خود و بر اولاد و اموال خود دعای بد نکنید تا موافق نشود به ساعتی که الله تعالی در آن ساعت چون از عطایی سوال شود برای شما اجابت کند).

۱۲- دعا به گناه و قطع صلۀ رحم:

^(۱) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۴۹۸۲). با تصحیح علامه البانی.

^(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۷۰۵).

«لَا يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمَ مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ»^(۱).
 (همیشه برای بنده اجابت می شود تا به گناه و قطع صلۀ رحم نکند
 بشرطیکه شتاب و عجله ننماید).

دانستنی‌ها

- ۱- پیامبر اکرم ﷺ فرموده‌اند: «مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ يَعْصَبْ عَلَيْهِ»^(۲).
 (کسیکه از الله ﷻ درخواست نکند او تعالی بر وی خشمگین می شود).
- ۲- پیامبر اکرم ﷺ فرموده‌اند: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ هُوَ الدَّعَاءُ»^(۳).
 (بهترین عبادت همان دعا است).
- ۳- پیامبر اکرم ﷺ فرموده‌اند: «إِنَّ أَعْجَزَ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ فِي الدَّعَاءِ، وَإِنَّ أَجْمَلَ النَّاسِ مَنْ بَخِلَ بِالسَّلَامِ»^(۴).
 (سست ترین مردم کسی است که در دعا کوتاهی می کند، و بخیل ترین مردم کسی است که به سلام دادن بخل می ورزد).
- ۴- پیامبر اکرم ﷺ فرموده‌اند: «لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ سُبْحَانَهُ مِنْ الدَّعَاءِ»^(۵).
 (هیچ چیز گرامی تر از دعا بر الله متعال نیست).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۱۱۲).

(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۷۰۰) با تحسین علامه البانی.

(۳) مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۸۰۵) و صحیح الجامع علامه البانی حدیث شماره (۱۱۲۲).

(۴) شعب الایمان حدیث (۸۳۹۲) و صحیح الجامع حدیث (۱۰۵۵).

(۵) سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۳۸۲۹) و سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۳۷۰) و صحیح الجامع علامه البانی حدیث شماره (۵۲۶۸).

۵- اگر می‌خواهی دعایت اجابت گردد پس بر نمازهای فرض مواظبت داشته باش، و نماز نفل بسیار بخوان. زیرا پیامبر اکرم ﷺ از الله متعال روایت نموده‌اند که فرموده است: «مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالتَّوَافِلِ حَتَّىٰ أُحِبَّهُ فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا وَإِنْ سَأَلَنِي لِأَعْطِيَنَّهُ وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لِأُعِيذَنَّهُ»^(۱).

(کسی که با یکی از دوستانم دشمنی کند با او اعلان جنگ می‌کنم. بهترین وسیله تقرب بندهام به من ادای عباداتی است که بروی فرض کرده‌ام. بندهام همیشه بوسیله نوافل به من تقرب می‌جوید، تا اینکه او را دوست می‌دارم. چون وی را دوست داشتم من شنوائی‌اش می‌شوم که بدان می‌شنود، و بینائی‌اش که بدان می‌بیند، و دستی که بدان چنگ می‌زد، و پاییکه بدان می‌رود (مراد اینکه تمام اعضا و جوارح وی منقاد الله ذوالجلال می‌شوند) و اگر از من چیزی بطلبد به وی می‌دهم و اگر از من پناه جوید، به وی پناه می‌دهم).

۶- اصل در اجابت دعا تقوا، دیانت و صلاح بنده است، لکن در برخی احوال قبولیت دعا خلاف آن می‌باشد و شاید استدراج بنده باشد. الله متعال می‌فرماید: ﴿أَفْرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٧٧﴾ أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمْ أُنْخِذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾ كَلَّا سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ﴿٧٩﴾ وَنَرْتُهُو مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ﴿٨٠﴾﴾ [مریم: ۷۷-۸۰].

^(۱) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۵۰۲).

«آیا در شگفت نیستی از آن کسی که آیات ما را انکار کرده و می‌گوید: بدون شک دارایی فراوان و فرزندان زیادی به من داده خواهد شد. آیا او از غیب آگاه شده است؟ و یا از پیشگاه پروردگار مهربان عهد و پیمانی گرفته است؟ چنین نیست که او می‌گوید. ما آنچه را که می‌گوید می‌نویسیم، و عذاب را بر او مستمر و پیاپی خواهیم داشت. و از او به ارث می‌بریم آنچه را که از آن دم می‌زند و تک و تنها پیش ما خواهد آمد».

چنانکه قبلا دعای شیطان نیز پذیرفته شد. الله متعال در حق او می‌فرماید: ﴿قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾ ﴿٣٦﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٣٧﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾ [الحجر: ۳۶-۳۸].

«گفت: (شیطان) پروردگارا! اکنون که چنین است مرا تا روزی مهلت ده که در آن زنده می‌گردند. فرمود: هم اینک تو از مهلت یافتگانی. تا روزی که زمان - فرا رسیدن - آن معلوم است»

۷- عدم اجابت دعا دلیل بر فساد بنده در همه احوال نیست. زیرا الله ﷻ بعضی دعاها را رسول اکرم ﷺ را نیز نپذیرفت. در حدیث شریف آمده است: «سَأَلْتُ رَبِّي ثَلَاثًا فَأَعْطَانِي ثِنْتَيْنِ وَمَنْعَنِي وَاحِدَةً سَأَلْتُ رَبِّي أَنْ لَا يُهْلِكَ أُمَّتِي بِالسَّنَةِ فَأَعْطَانِيهَا وَسَأَلْتُهُ أَنْ لَا يُهْلِكَ أُمَّتِي بِالْغَرَقِ فَأَعْطَانِيهَا وَسَأَلْتُهُ أَنْ لَا يُجْعَلَ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ فَمَنْعَنِيهَا»^(۱).

(سه چیز از پروردگارم طلب نمودم، دوتای آن‌ها را به من داد و یکی را نداد. از پروردگارم خواستم امتم را با خشکسالی و قحطی و تنگی معیشت هلاک نکند و آن را بمن داد. و از اوتعالی خواستم امتم را با غرق شدن هلاک نکند و آن را نیز بمن داد. و از اوتعالی خواستم دشمنی و عداوت را در میان‌شان قرار ندهد، لیکن این دعایم قبول نشد).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۴۴۲).

۸- پیامبر اکرم ﷺ از دعایی که قبول نمی‌شود به الله متعال پناه جستند: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَالْهَرَمِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيْرٌ مِنْ زَكَّاهَا أَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا»^(۱).

(بارها! من از ناتوانی و تنبلی و بخل و پیری و عذاب قبر بتو پناه می‌جویم. پروردگارا! به من تقوای نفسی عطا کن و پاکش کن که تو بهترین کسی هستی که پاکش نموده‌ای. تو متصرف و مولایش می‌باشی. پروردگارا! من از علمی که نفع نمی‌رساند و دلی که - از تو - نمی‌ترسد و نفسی که سیر نمی‌شود و دعایی که قبول نمی‌شود بتو پناه می‌جویم).

۹- بهتر است بنده دعاهایی را بخواند که در قران مجید و سنت مطهر وارد شده و اگر به غیر آندو دعا نمود پس باید خارج از دایره شرع نباشد.

۱۰- در وقت دعای عام دو دست را بلند می‌کنیم، اما در دعاهای دیگر مانند دعای خروج و دخول از منزل و یا دعای دخول و خروج بیت الخلا و غیره دست را بلند نمی‌کنیم.

۱۱- هرگاه دعای بنده قبول شد باید الله ﷻ را شکر کند.

۱۲- پیامبر اکرم ﷺ فرموده‌اند: «الْمَسْأَلَةُ أَنْ تَرْفَعَ يَدَيْكَ حَدْوً مِنْكَ بَيْنَكَ، أَوْ نَحْوَهُمَا، وَالِاسْتِغْفَارُ أَنْ تُشِيرَ بِأَصْبُعٍ وَاحِدَةٍ، وَالِإِبْتِهَالُ أَنْ تَمُدَّ يَدَيْكَ جَمِيعًا»^(۲).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۸۱).

(۲) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۴۸۹) و باتصحیح علامه البانی.

(سوال و درخواست آنست که دو دست را برابر با دوشانهات یا نحو آن بلند کنی، و استغفار آنست که با انگشت شهادتت اشاره نمایی، و زاری و حاجت خواستن آنست که هر دو دست را بالا دراز نمایی).

۱۳- پیامبر اکرم ﷺ فرموده‌اند: «لَا يَرُدُّ الْقَضَاءَ إِلَّا الدُّعَاءُ، وَلَا يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ إِلَّا الْبِرُّ»^(۱).

«هیچ چیز قضا و قدر را باز نمی‌گرداند مگر دعا. و هیچ چیز جز نیکی و بخشش و طاعت، بر عمر نمی‌افزاید».

دعاهای برگزیده از قرآن و سنت

دعاهای برگزیده از قرآن کریم

۱- ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝۱ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝۲ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝۳ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ۝۴ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝۵ أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۝۶ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ۝۷﴾ [الفاتحة].

«به نام الهی یکتا، بخشاینده‌ی مهربان. همه‌ی ستایش‌ها برای الله پروردگار جهانیان است. الهی که بخشاینده و مهربان است. مالک و دارنده و پادشاه روز جزاست. پروردگارا! تنها تو را می‌پرستیم و فقط از تو یاری و کمک می‌جوییم. تو ما را به راه راست هدایت فرما. راه آنانی که به آن‌ها نعمت دادی (راه پیامبران و صدیقان و شهدا و صالحان) نه راه کسانی که بر آن‌ها خشم گرفتی (یهود) و نه راه گمراهان (نصارا). آمین: (دعای ما را بپذیر و ما را بر راه راست پایدار فرما».

^(۱) معجم کبیر از طبرانی حدیث شماره (۶۰۰۵) و صحیح الجامع از علامه البانی حدیث شماره (۷۵۶۴).

۲- ﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٢١﴾﴾
[البقرة: ۲۰۱].

«بارالها! ما را از نعمت‌های دنیا و آخرت (هر دو) بهره مند گردان و از عذاب و شکنجه آتش دوزخ نگاه دار.»

۳- ﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ ۗ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَأَرْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾﴾ [البقرة: ۲۸۶].

«پروردگارا! ما را بر آنچه فراموش یا خطا کرده‌ایم، مؤاخذه مکن. پروردگارا! تکلیف گران و طاقت فرسا چنانکه بر پیشینیان ما نهادی، بر ما مگذار. پروردگارا! بار تکلیفی فوق طاقت ما به دوش ما منه، گناه ما را ببخشای و بر ما رحمت فرما. تنها سلطان ما و یار و یاور ما تویی، ما را بر گروه کافران یاری فرما و نصرت ده.»

۴- ﴿رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٨﴾﴾ [آل عمران: ۸].

«پروردگارا! ما را پس از آنکه به حق هدایت فرمودی، کج مگردان، و به ما از لطف خویش رحمتی عطا فرما که همانا تویی بخشنده‌ی بی‌عوض و منت.»

۵- ﴿رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿٩﴾﴾ [آل عمران: ۹].

«پروردگارا! محققاً تو همه‌ی خلق را جمع آوری در روزی که هیچ شک و تردیدی در آن نیست، در روز قیامت. و الله هرگز وعده‌ی خویش را نقض نخواهد کرد.»

۶- ﴿الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا أَعْمَانَا فَاعْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

﴿۱۶﴾ [آل عمران: ۱۶].

«آنان که به درگاه باعظمت الهی عرضه دارند: (پروردگارا! به کرم خود گناهان ما را ببخشای و ما را از عذاب جهنم نگاه دار)».

۷- ﴿رَبَّنَا ءَامَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ﴾ ﴿۵۳﴾
[آل عمران: ۵۳].

«پروردگارا! ما به کتابی که فرستادی ایمان آورده و از رسول تو پیروی کردیم نام ما را در صحیفه‌ی اهل یقین ثبت فرما».

۸- ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾ ﴿۱۴۷﴾ [آل عمران: ۱۴۷].

«پروردگارا! به کرم خود از گناه و ستمی که ما در باره‌ی خود کرده‌ایم درگذر و ما را ثابت قدم بدار و ما را بر گروه کافران مظفر و منصور گردان».

۹- ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطْلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿۱۹۱﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿۱۹۲﴾ رَبَّنَا إِنَّتَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ ءَامِنُوا بِرَبِّكُمْ فَءَامَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ ﴿۱۹۳﴾ رَبَّنَا وَءَاتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ﴾ ﴿۱۹۴﴾
[آل عمران: ۱۹۱-۱۹۴].

«پروردگارا! این خلقت باعظمت را بیهوده نیافریده‌ای. پاک و منزهی. ما را به لطف خود از عذاب آتش دوزخ نگاهدار. پروردگارا! هرکه را تو در آتش افکنی او را سخت خوار کرده‌ای و او ستمکار بوده و ستمکاران را هیچ کس یاری نخواهد کرد. پروردگارا! ما چون صدای منادی که خلق را به ایمان می‌خواند شنیدیم، اجابت کردیم و ایمان آوردیم. پروردگارا! از گناهان ما درگذر و زشتی کردار ما را بیوشان و پس از مرگ، ما را با نیکان محشور گردان. پروردگارا! ما را از آن چه به

رسولان خود وعده دادی نصیب فرما و محروم مگردان که وعده‌ی تو هرگز خلاف نخواهد شد».

۱۰- ﴿وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا ءَامَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٣﴾﴾
[المائدة: ۸۳].

«الها! ما ایمان آوردیم، نام ما را در زمره‌ی گواهان صادق بنویس».

۱۱- ﴿قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾﴾ [الأعراف: ۲۳].

«الها! ما برخویش ستم کردیم و اگر تو ما را نبخشایی و به ما رحمت و رأفت نفرمایی، سخت از زیانکاران خواهیم شد».

۱۲- ﴿وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصُرُهُمْ تَلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾﴾ [الأعراف: ۴۷].

«پروردگارا! ما را با ستمکارانِ ظالم، همراه مگردان».

۱۳- ﴿رَبَّنَا أَفْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ﴿٨٩﴾﴾ [الأعراف: ۸۹].

«الها! در نزاع بین ما و قوم ما به حق داوری کن و راهگشا باش که تو بهترین راه‌گشایند ای».

۱۴- ﴿رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَقَّنَا مُسْلِمِينَ ﴿١٢٦﴾﴾ [الأعراف: ۱۲۶].

«الها! به ما صبر و شکیبایی عطا فرما و ما را برآیین اسلام بمیران».

۱۵- ﴿رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾ وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾﴾ [یونس: ۸۵-۸۶].

«الها! ما را دستخوش فتنه‌ی اشرار و قوم ستمکار مگردان و ما مؤمنان را به

رحمت و لطف خود از شر کافران نجات ده.»

۱۶- ﴿رَبَّنَا إِنَّكَ تَعَلَّمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعَلِنُ وَمَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٣٨﴾﴾ [ابراهیم: ۳۸].

«پروردگارا! تو به هر چه ما پنهان و آشکار کنیم، بر همه آگاهی و بر تو ای الله هیچ چیز در آسمان و زمین پنهان نیست.»

۱۷- ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾﴾ [ابراهیم: ۴۱].

«بارها! روزی که حساب به پا شود، تو در آن روز سخت، بر من و والدین من و همه‌ی مؤمنان از کرمت ببخشای.»

۱۸- ﴿رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ﴿١٧﴾﴾ [الکھف: ۱۷].

«بارها! تو در حق ما به لطف خاص خود رحمتی عطا فرما و بر ما وسیله‌ی رشد و هدایت کامل فراهم کن.»

۱۹- ﴿رَبَّنَا ءَامَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّحِيمِينَ ﴿١٣٩﴾﴾ [المؤمنون: ۱۳۹].

«الها! ما به تو ایمان آوردیم. تو از گناهان ما درگذر و در حق ما لطف و مهربانی فرما که تو مهربان‌ترین مهربانانی.»

۲۰- ﴿رَبَّنَا أَصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾﴾ [الفرقان: ۶۵].

«پروردگارا! عذاب جهنم را از ما بگردان که سخت غذایی مهلک و دایمی استم.»

۲۱- ﴿رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾﴾ [الفرقان: ۷۴].

«پروردگارا! ما را از همسران خود فرزندانى مرحمت فرما که مایه‌ی روشنى ما باشند و ما را پیشوای اهل تقوا قرار ده».

۲۲- ﴿رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾﴾ [المؤمن: ۷].

«ای پروردگاری که علم و رحمت بی‌منتهايت همهی عالم را فرا گرفته است تو به لطف و کرم، گناه آنان که توبه کرده و راه رضای تو را پیمودند ببخشای و آنان را از عذاب دوزخ محفوظ بدار».

۲۳- ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠﴾﴾ [الحشر: ۱۰].

«پروردگارا! بر ما و برادران دینی ما که در ایمان پیش از ما شتافتند، ببخشا و در دل ما هیچ کینه و حسد نسبت به مومنان قرار مده. پروردگارا! تویی که در حق بندگان بسیار رووف و مهربانی».

۲۴- ﴿رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٥﴾ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٥﴾﴾ [الممتحنة: ۴-۵].

«الها! ما بر تو توکل کردیم و از همه کس رو به درگاه تو آوردیم و بازگشت همهی خلق به سوی توست. پروردگارا! ما را به فتنه و امتحان کافران دچار نگردان، پروردگارا! ما را بیمارز؛ چه، تنها تویی که بر هرکار بسیار مقتدری و کار به جایی».

۲۵- ﴿رَبَّنَا أْتَمِّمْ لَنَا نُورَنَا وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾﴾ [التحریم: ۸].

«پروردگارا! تو نور ما را به حد کمال برسان و ما را به لطف و کرم خود ببخشا که تنها تو بر هر چیز توانایی».

۲۶- ﴿قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾ ﴿٣٨﴾ [آل عمران: ۳۸].

«گفت: -پروردگارا!- به لطف خویش فرزندانی پاک سرشت به من عطا فرما که همانا تویی مستجاب کننده‌ی دعا».

۲۷- ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنَ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ ﴿٤٧﴾ [هود: ۴۷].

«الها! من به تو پناه می‌برم از چیزی که نمی‌دانم و آن را از تو تقاضا کنم، و اکنون اگر گناه مرا نبخشایی و مرا رحم نفرمایی، از زیانکاران خواهم شد».

۲۸- ﴿رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ أَمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ﴾ ﴿٣٥﴾ [ابراهیم: ۳۵].

«پروردگارا! این شهر (مکه) را مکان امن و امان قرار ده و من و فرزندانم را از پرستش بت‌ها دور دار».

۲۹- ﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ﴾ ﴿٤٠﴾ [ابراهیم: ۴۰].

«الها من و ذریه‌ی مرا نمازگزار گردان. بارالها! دعای ما را اجابت فرما».

۳۰- ﴿قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٥٥﴾ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٦٦﴾ وَأَحْلِلْ عُقْدَةَ مِنِّ لِسَانِي ﴿٢٧﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٢٨﴾﴾ [طه: ۲۵-۲۸].

«پروردگارا! سینه‌ام را وسعت ده - که از جفا و آزار مردم، تنگدل نشوم - و کار مرا آسان گردان و عقده‌ی زبانم را بگشا تا مردم سخنم را بفهمند - و بدانند چه می‌گویم -».

۳۱- ﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ﴾ ﴿٨٩﴾ [الأنبياء: ۸۹].

«الها! مرا تک و تنها وامگذار که تو بهترین وارث عالمیان هستی».

۳۲- ﴿قَالَ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ

﴿۱۱۲﴾ [الأنبياء: ۱۱۲].

«الها! تو میان ما به حق حکم کن. و پروردگار ما همان الهی مهربانست - که برای باطل کردن آنچه شما برخلاف حق می گویند- از او یاری می طلبیم که در هر کاری تنها از او یاری باید خواست».

۳۳- ﴿رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُّبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ﴾ ﴿۹۹﴾ [المؤمنون: ۲۹].

«پروردگار! مرا به منزل مبارک فرود آور که تو بهترین کسی هستی که بارها به منزل خیر و سعادت توانی فرود آورد».

۳۴- ﴿رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ ﴿۹۹﴾ [المؤمنون: ۹۴].

«بارالها! مرا میان قوم ستمکار و امگزار».

۳۵- ﴿رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ﴾ ﴿۸۳﴾ وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ

صَدَقٍ فِي الْآخِرِينَ ﴿۸۳﴾ [الشعراء: ۸۳-۸۴].

«بارالها! مرا فرمانروایی ده و به بندگان صالح خود ملحق ساز و نامم را بر زبان اقوام، آینه‌ای نیکو و سخنم را دلپذیر گردان».

۳۶- ﴿وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ﴾ ﴿۸۷﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿۸۸﴾ إِلَّا مَنْ

أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿۸۹﴾ [الشعراء: ۸۷-۸۹].

«پروردگار! روزی که خلق را از قبرها برانگیزی، در آن روز مرا رسوا و هلاک مگردان و آن روزی که مال و فرزندان، هیچ به حال انسان، سود نبخشند. و تنها آن کس سود ببرد که با دلی با اخلاص و پاک از شک و گمان به درگاه الله آید».

۳۷- ﴿رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ

أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ﴾ ﴿۱۹﴾

[النمل: ۱۹].

«پروردگارا! مرا توفیق شکر نعمت خود که به من و پدر من عطا فرمودی عنایت فرما و مرا به عمل صالح خالصی که تو بیسندی، موفق بدار و مرا به لطف و رحمت، در صف بندگان خاص شایسته‌ات داخل گردان.»

۳۸- ﴿رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي﴾ [القصص: ۱۶].

«الها! من بر خویش ستم کرده‌ام. الهی! تو از من درگذر.»

۳۹- ﴿رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ﴾ [القصص: ۲۴].

«بارالها! من به خیری که تو نازل فرمایی، محتاجم.»

۴۰- ﴿رَبِّ حَسْبِيَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ [القصص: ۲۱].

«بارالها! مرا از شر این قوم ستمکار نجات ده.»

۴۱- ﴿رَبِّ أَنْصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ﴾ [العنکبوت: ۳۰].

«پروردگارا! مرا بر نابودی این قوم فاسد یاری کن.»

۴۲- ﴿رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ [الصفات: ۱۰۰].

«بارالها! مرا فرزند صالحی که از بندگان شایسته‌ی تو باشد، عطا فرما.»

۴۳- ﴿رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ

أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ

الْمُسْلِمِينَ﴾ [الأحقاف: ۱۵].

«الها! به من توفیق عطا فرما تا شکر نعمتی را بجای آورم که به من و پدر و

مادر من عطا فرمودی، و به کارشایسته‌ای که رضا و خشنودی تو در آن است،

موفق دار و فرزندان مرا صالح گردان. بارالها! من به درگاه تو به دعا باز آمدم و از

مسلمانان شدم.»

۴۴- ﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ

وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا﴾ [النوح: ۲۸].

«بارها! مرا و پدر و مادرم را و هرکه با ایمان به خانه من داخل شود و همه‌ی مردان و زنان باایمان جهان را ببخشای و بیمرز و ستمکاران را جز برهلاک و عذابشان میفزای.»

۴۵- ﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَلِكُ الْمَلِكِ تُؤْتِي الْمَلِكَ مَن تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمَلِكَ مِمَّن تَشَاءُ وَتَعَزُّ مَن تَشَاءُ وَتُدِلُّ مَن تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٦﴾ تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَن تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾﴾ [آل عمران: ۲۶-۲۷].

«بگو! الها! ای پادشاه ملک و هستی، تو هرکه را خواهی عزت ملک و سلطنت بخشی و از هرکه خواهی بگیری و به هرکه خواهی عزت و اقتدار بخشی و هرکه را خواهی خوارگردانی. هر خیر و نیکی به دست توست و تنها تو بر هر چیز توانایی. شب را در روز نهران سازی و روز را در شب ناپدید گردانی و مرده را زنده سازی و زنده را بمیرانی و هرکه را خواهی بی حساب روزی می دهی.»

۴۶- ﴿قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾﴾ [آل عمران: ۷۳-۷۴].

«بگو ای پیامبر! فضل و رحمت به دست الله است؛ به هرکه خواهد عطا کند و الله را رحمت بی‌منتهاست و به همه‌ی امور عالم داناست، هرکه را مشیت او تعلق گیرد، مخصوص به فضل و رحمت خود گرداند که الله را فضل و رحمت بی‌منتهاست.»

۴۷- ﴿وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾﴾ [طه: ۱۱۴].

«و ای پروردگار من! به علم من بیفزای.»

۴۸- ﴿وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيْطَانِ ﴿٩٧﴾ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ

يَحْضُرُونَ ﴿٩٨﴾ [المؤمنون: ۹۷-۹۸].

«بارالها! من از وسوسه و فریب شیاطین (انس و جن) به سوی تو پناه می‌آورم. بارالها! از آنکه شیطان (انس و جن) به مجلسم حاضر شود، باز هم به تو پناه می‌برم».

۴۹- ﴿وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١١٨﴾﴾ [المؤمنون: ۱۱۸].

«بارالها! ببامرز و ببخشای که تو بهترین بخشاینندگان عالم وجودی».

۵۰- ﴿قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلِيمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ

تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾﴾ [الزمر: ۴۶].

«پروردگارا! ای خالق آسمان‌ها و زمین، ای دانای عالم پیدا و پنهان تو خود میان بندگان در آنچه خلاف و نزاع برانگیزند، حکم فرما».

۵۱- ﴿قُلْ يَتَأْتِيهَا الْكُفْرُونَ ﴿١﴾ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾ وَلَا أَنْتُمْ

عَبِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا

أَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾﴾ [الکافرون: ۱-۶].

«بگو که ای کافران مشرک! من آن را که شما می‌پرستید هرگز نمی‌پرستم و شما هم آن الله یکتایی که من پرستش می‌کنم، پرستش نمی‌کنید. نه من الهان باطل شما را عبادت می‌کنم و نه شما یکتا الهی معبود مرا عبادت خواهید کرد. پس اینک دین شما برای شما باشد و دین من برای من».

۵۲- ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُنْ

لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿٤﴾﴾ [الإخلاص: ۱-۴].

«بگو او الله یکتاست. آن الله که از همه بی‌نیاز است و همه‌ی عالم به او نیازمندند. نه کسی فرزند اوست و نه او فرزند کسی است و نه هیچ کس مثل و همتای اوست».

۵۳- ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾﴾ [الفلق: ۱-۵].

«بگو من پناه می‌جویم به الهی فروزنده‌ی صبح روشن، از شر مخلوقات و از شر شب تار هنگامی که درآید و از شر زنان افسونگر چون به جادو در گره‌ها بدمند و از شر حسود بدخواه چون آتش رشک و حسد برافروزد».

۵۴- ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾ إِلَهِ النَّاسِ ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ أَلْوَسَائِسِ الْخَنَاسِ ﴿٤﴾ الَّذِي يُوسِّسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾ مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾﴾ [الناس: ۱-۶].

«بگو من پناه می‌جویم به پروردگار آدمیان، پادشاه آدمیان، اله یکتا معبود آدمیان. از شر وسوسه‌ی شیطان. آن شیطان که وسوسه و اندیشه‌ی بد افکند در دل مردمان. چه آن شیطان از جنس جن باشد یا از نوع انسان».

۵۵- ﴿فَاللَّهُ خَيْرٌ حَفِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ ﴿٦٤﴾﴾ [یوسف: ۶۴].
«الله بهترین نگهبان و مهربان‌ترین مهربانان است».

۵۶- ﴿رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٢٧﴾﴾ [البقرة: ۱۲۷].
«پروردگارا! از ما قبول فرما، بی‌گمان تو شنوا و دانایی».

۵۷- ﴿دَعْوُهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَعَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾﴾ [یونس: ۱۰].

«در بهشت دعای مومنان: پروردگارا! تو - از هر نقص و آلیش - پاک و منزهی و سلام آن‌ها در آن درودتان باد. و آخرین دعا و سخنشان شکر و ستایش پروردگار عالمیان است».

دعاهای انتخاب شده از سنت مطهر (دعای رفع مشکلات)

۱- «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ»^(۱).

(معبودی به حق نیست مگر الله بزرگ و بردبار. معبودی به حق نیست مگر پروردگار عرش بزرگ. معبودی به حق نیست مگر پروردگار آسمان‌ها و زمین و عرش گرامی).

۲- «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَعَزَّ جُنْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَغَلَبَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ، فَلَا شَيْءَ بَعْدَهُ»^(۲).

(معبودی جز الله یکتا نیست؛ سربازان خود را عزت داد و آنان را نصرت داد و به تنهایی احزاب را مغلوب نمود؛ پس هیچ چیز پس از او نیست) یعنی همه‌ی چیزها و همه کسانی که بر روی زمین هستند فنا می‌گردند و تنها ذات با عظمت و ارجمند الله تبارک و تعالی می‌ماند و بس.

۳- «اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، مِلْءُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَمِْلْءُ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ، أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالْمَجْدِ، أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ وَكُنَّا لَكَ عَبْدٌ»^(۳).

(بار الها! پروردگار ما! ستایش از آن توست، به اندازه‌ی پُری آسمان‌ها و پُری زمین و آنچه میان آن دو است و پُری آنچه می‌خواهی از هر چیز پس از آن. تو سزاوار مدح و بزرگی هستی، تو سزاوارترینی نسبت به آنچه بنده‌ات گفت و همه‌ی ما بنده‌ی تویم).

۴- «اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ

(۱) متفق علیه.

(۲) متفق علیه.

(۳) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۱۰۰).

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، أَنْتَ الْحَقُّ، وَوَعْدُكَ الْحَقُّ، وَقَوْلُكَ الْحَقُّ، وَلِقَاؤُكَ الْحَقُّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسَلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أُنَبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَاعْزِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ».

(الها! ستایش از آن توست. تو نور آسمان‌ها و زمین هستی و ستایش از آن توست. تو تدبیرکننده‌ی آسمان‌ها و زمین هستی و ستایش از آن توست. تو پروردگار آسمان‌ها و زمین و هرچه در آن است، و تو حقی و وعده‌ی تو راست است و کلام تو و دیدار تو و بهشت و دوزخ حقیقت است و پیامبران برحقند و قیامت حقیقت است. الها! خود را به تو تسلیم کردم و بر تو توکل کردم و به تو ایمان آوردم و به سوی تو بازگشتم و برای تو با دشمن پیکار کردم و به دستور تو حکم کردم. پس گناهان گذشته و آینده و نهان و آشکار مرا بیامرزد. تو معبود منی، نیست معبودی به حق مگر تو).

۵- «اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمَعْفَاتِكَ مِنْ عِقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ، لَا أَحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَيَّ نَفْسِكَ»^(۱).

(بار الها! به رضای تو از خشمت و به عافیت تو از عذابت، به تو از تو پناه می‌برم نمیتوانم بشمارم مدح تو را آن چنانکه خودت خود را مدح گفته‌ای).

۶- «اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ»^(۲).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۱۱۸) و اصحاب سنن.

(۲) متفق علیه.

(الها! بازدارنده‌ای از آنچه تو عطا فرمایی، نیست و نه دهنده‌ای از آنچه خواهی منع نمایی. و سود ندهد توانگری توانگری‌اش را نزد تو).

۷- «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ»^(۱).

(الها! بر محمد و آل محمد درود بفرست؛ چنانکه بر ابراهیم و آل ابراهیم درود فرستادی (در دو جهان). همانا تو ستایش شده و بزرگواری. پروردگارا! بر محمد و آل محمد برکت فرست؛ چنانکه بر ابراهیم و آل ابراهیم برکت نازل فرمودی به درستی که تو ستایش شده و بزرگواری).

۸- «اللَّهُمَّ مُصَرِّفَ الْقُلُوبِ، صَرِّفْ قَلْبِي عَلَى طَاعَتِكَ»^(۲).

(ای اختیار کننده‌ی دل‌ها! دلم را به سوی طاعتت هدایت کن).

۹- «اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً، وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ»^(۳).

(الها! ما را از نعمت‌های دنیا و آخرت (هر دو) بهره‌مند گردان و از آتش دوزخ نگاهدار).

۱۰- «اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاعْفُرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي، إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ»^(۴).

(الها! همانا من به خود ظلم کردم، ظلمی بسیار زیاد و جز تو کسی گناهان را نمی‌آمرزد، پس مرا ببامرز، آمرزش از فضل و کرم خودت و به من

(۱) متفق علیه.

(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۶۹۲۱).

(۳) متفق علیه.

(۴) متفق علیه.

رحم فرما. همانا تو بسیار آمرزنده و مهربانی).

۱۱- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ، وَدَرَكِ الشَّقَاءِ، وَسُوءِ الْقَضَاءِ، وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ»^(۱).

(الها! من از شدت رنجِ بلا و بدبختی قضا و سرنوشت بد و از خوشحالی دشمن، به تو پناه می‌برم).

۱۲- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَالْحَيُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ»^(۲).

(الها! به عزت تو که معبودی به حق جز تو نیست آنکه هرگز نمی‌میرد، به تو پناه می‌برم. و جن و انس می‌میرند).

۱۳- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ، وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ، وَشَرِّ فِتْنَةِ الْغَنِيِّ، وَشَرِّ فِتْنَةِ الْفَقْرِ»^(۳).

(الها! از فتنه‌ی آتش و عذاب دوزخ و فتنه و عذاب قبر و از شر فتنه‌ی ثروتمندی و از شر فتنه‌ی فقر، به تو پناه می‌برم).

۱۴- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ، وَالْمَأْتَمِ وَالْمُعْرَمِ»^(۴).

(الها! از تنبلی و پیری و گناه و بدهکاری (دین)، به تو پناه می‌برم).

۱۵- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْحُبْنِ وَالْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ»^(۵).

(الها! هرآینه من از ناتوانی و تنبلی و ترس و پیری، به تو پناه می‌برم و از

(۱) متفق علیه و لفظ از صحیح امام بخاری است.

(۲) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۷۳۸۳).

(۳) متفق علیه.

(۴) مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۹۸۴).

(۵) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۶۷).

عذاب قبر به تو پناه می‌برم و از فتنه‌ی زندگی و برزخ، به تو پناه می‌برم).

۱۶- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ»^(۱).

(الها! از شر فتنه‌ی مسیح دجال (دروغگوی که خود را مسیح می‌پندارد و انتظار دارد مردم از او پیروی کنند) به تو پناه می‌برم).

۱۷- «اللَّهُمَّ اغْسِلْ قَلْبِي بِمَاءِ الثَّلْجِ وَالْبَرْدِ، وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا

نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ»^(۲).

(الها! دلم را با آب یخ و آب زاله (تگرگ) بشوی و از خطاها پاک گردان؛ چنانکه لباس سفید را از چرک و آلودگی پاک کردی. و بین من و خطاهایم فاصله انداز چنانکه بین مشرق و مغرب فاصله انداختی).

۱۸- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي هَزْلِي وَجِدِّي، وَخَطِيئِي وَعَمْدِي، وَكُلَّ ذَلِكَ عِنْدِي»^(۳).

(الها! شوخی من و جدی من و خطای من و عمد من و همه‌ی این‌ها که نزد من است را ببامرز).

۱۹- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، أَنْتَ الْمُقَدَّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخَّرُ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»^(۴).

(الها! گناهان گذشته و آینده و نهان و آشکار مرا ببخشای. تو پیشی دهنده و عقب اندازنده‌ای و تو بر همه چیز توانایی).

۲۰- «اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي بَصَرِي نُورًا، وَفِي سَمْعِي نُورًا، وَعَنْ

يَمِينِي نُورًا وَعَنْ يَسَارِي نُورًا، وَفَوْقِي نُورًا وَتَحْتِي نُورًا، وَأَمَامِي نُورًا

(۱) متفق علیه.

(۲) مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۹۸۴).

(۳) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۹۹).

(۴) متفق علیه.

وَحَلْفِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا»^(۱).

(الها! در قلبم نوری قرار ده و در چشمم نوری و در گوشم نوری. و از سمت راستم نوری و از سمت چپم نوری قرار ده. و از بالایم و از پایینم و از جلویم و از پشت سرم نوری و برایم نوری قرار ده).

۲۱- «اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةٌ أَمْرِي، وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي، وَاجْعَلِ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ، وَاجْعَلِ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ»^(۲).

(الها! دین مرا اصلاح کن که حفظ کار من، در آن است و دنیایم را اصلاح کن که روزی من در آن است و آخرت مرا اصلاح کن که معاد و بازگشت من به آن است و زندگی را در خیر بسیار و مرگ را از هر شر برایم راحت بگردان).

۲۲- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ، دِقَّةً وَجَلَّةً، وَأَوْلَهُ وَأَخْرَهُ، وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ»^(۳).
(الها! مرا ببامرز. همه‌ی گناهانم را، کم آن و زیاد آن، اول آن و آخر آن آشکار آن و نهان آن را).

۲۳- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَعَافِنِي، وَارْزُقْنِي»^(۴).
(پروردگارا! از گناهان و تقصیراتم درگذر و به من رحم کن و مرا هدایت فرما و عافیت ده و روزی ام ده).

۲۴- «اللَّهُمَّ اهْدِنِي وَسَدِّدْنِي»^(۵).

(۱) متفق علیه.

(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۷۸).

(۳) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۱۱۲).

(۴) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۲۳).

(۵) سنن امام نسایی حدیث شماره (۹۷۳۹).

(الها! مرا هدایت فرما و بر راه راست پایداری ده).

۲۵- «اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا، وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيْرٌ مِنْ زَكَّاهَا، أَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا»^(۱).

(الها! به نفسم تقوا عطا فرما و آن را پاک گردان؛ که تو بهترین پاک کنندگانی. تو مالک نفس من و صاحب آن هستی).

۲۶- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتَّقَى، وَالْعَفَافَ وَالْغِنَى»^(۲).

(الها! از تو هدایت و تقوا و پاکی و بی نیازی خواهانم.

۲۷- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ، وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ، وَفُجَاءَةِ نِقْمَتِكَ، وَجَمِيعِ سَخَطِكَ»^(۳).

(الها! من از زوال و نیست شدن نعمت بر خودم و از برگشتن تندرستی ام (به سوی بیماری و ناخوشی) و از عقوبت ناگهانی ات و از خشم و غضبت به تو پناه می برم).

۲۸- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمِلْتُ وَمِنْ شَرِّ مَا لَمْ أَعْمَلْ»^(۴).

(الها! از شر آنچه انجام داده ام و از شر آنچه انجام نداده ام، به تو پناه می برم).

۲۹- «اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ وَرَبَّ الْأَرْضِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ، فَالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوَى، وَمُنْزِلِ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۸۱).

(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۷۹).

(۳) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۱۲۰).

(۴) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۷۰).

شَيْءٍ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ، أَفْضِلْ عَنَّا الدِّينَ وَأَعِينَا مِنَ الْفَقْرِ»^(۱).

(الها! ای پروردگار هفت آسمان و پروردگار عرش بزرگ. ای پروردگار ما و پروردگار همه چیز، شکافنده‌ی دانه‌ها و هسته‌ها، نازل کننده‌ی تورات و انجیل و قرآن، از شر هر چیزی که تو گیرنده و مهارکننده‌ی آن هستی به تو پناه می‌برم. الها! تو نخستینی که پیش از تو چیزی نیست و تو آخرین که پس از تو چیزی نیست و تو آشکاری که آشکارتر از تو چیزی نیست و تو پنهانی که پنهان تر از تو چیزی نیست، وام و بدهکاری ما را ادا کن و از تنگدستی، توانگرمان فرما).

۳۰- «اللَّهُمَّ رَبَّ جَبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ، فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ، اهْدِنِي لِمَا اخْتَلَفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ، إِنَّكَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ»^(۲).

(الها! ای پروردگار جبرئیل و میکائیل و اسرافیل، ای آفریننده‌ی آسمان‌ها و زمین، آگاه به نهان و آشکار، تو میان بندگان در چیزی که آن‌ها در آن اختلاف کنند، حکم میکنی. مرا در آنچه اختلاف کرده شده، به سوی حق هدایت فرما. به راستی که تو هرکه را خواهی، به راه راست هدایت می‌کنی).

۳۱- «اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَلِكُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَنْتَ رَبِّي وَأَنَا عَبْدُكَ، ظَلَمْتُ نَفْسِي

^(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۶۴).

^(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۸۴۷).

وَاعْتَرَفْتُ بِذَنْبِي فَاعْفِرْ لِي ذُنُوبِي جَمِيعًا، إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ»^(۱).

(الها! تو پادشاهی. غیر از تو پروردگاری نیست. تو معبود منی و من بنده‌ی تو هستم. به خود ستم کرده‌ام و به گناهم اعتراف دارم. همه‌ی گناهان مرا ببخشای؛ زیرا غیر از تو هیچ کس گناهان را نمی‌بخشاید).

۳۲- «اللَّهُمَّ اهْدِنِي لَأَحْسَنِ الْأَخْلَاقِ لَا يَهْدِي لِأَحْسَنِهَا إِلَّا أَنْتَ، وَاصْرِفْ عَنِّي سَيِّئَهَا لَا يَصْرِفُ عَنِّي سَيِّئَهَا إِلَّا أَنْتَ»^(۲).

(الها! مرا به بهترین رفتار و اخلاق هدایت فرما که هیچ کس جز تو، به اخلاق خوب هدایت نمی‌کند و اخلاق بد را از من بران؛ چون هیچ کس جز تو از اخلاق بد نمیراند).

۳۳- «اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ [لَكَ] بِذَنْبِي فَاعْفِرْ لِي، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ»^(۳).

(الها! تو پروردگار منی. معبودی به حق جز تو نیست، مرا آفریدی، و من بنده‌ی تو هستم و تا جایی که بتوانم به پیمان و وعده‌ی تو پایدارم. از شر آنچه انجام داده‌ام، به تو پناه می‌برم. از نعمت تو بر خود آگاهم و به گناهم اعتراف دارم. مرا هرآینه بیامرز؛ زیرا جز تو کسی آمرزنده نیست).

۳۴- «اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي، وَتَوَفَّيْنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي»^(۴).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۸۴۸).

(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۸۴۸).

(۳) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۲۳).

(۴) متفق علیه.

(الها! اگر زنده ماندنم بهتر است، مرا زنده بدار و اگر مردنم بهتر است، مرا بمیران).

۳۵- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا»^(۱).

(الها! از علم و دانشی که سود و فایده‌ای نمیرساند و از دلی که فروتن نمی‌شود و از نفسی که سیر نمی‌شود و از دعایی که مستجاب نمی‌شود به تو پناه می‌برم).

دعاهای متفرقه

دعای بیرون شدن از منزل:

«بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ»^(۲).

(بنام الله بیرون می‌روم و بر الله توکل می‌کنم، و هیچ جای بازگشتی و قوتی جز الله نیست).

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أُضَلَّ أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزَلَ، أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ، أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ»^(۳).

(ای بار الها! من بتو پناه می‌برم از اینکه کسی را گمراه بسازم، و یا کسی من را گمراه بسازد، و یا کسی را بلغزانم، و یا کسی من را بلغزاند، و یا بکسی ظلم نمایم، و یا کسی بمن ظلم نماید، و یا بکسی جهالت نمایم، و یا کسی بمن جهالت نماید).

^(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۸۱).

^(۲) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۵۰۹۷).

^(۳) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۵۰۹۶) و سنن امام نسایی حدیث شماره (۵۴۸۶) و

سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۳۸۸۴).

«بِسْمِ اللَّهِ وَلَجْنَا، وَبِسْمِ اللَّهِ خَرَجْنَا، وَعَلَى رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا»^(۱).
 بنام الله (بمنزل) داخل شدیم و بنام الله (از منزل) خارج شدیم، و بر
 پروردگار ما توکل کردیم).

دعای مسافر:

شخص وقتی می خواهد سفر نماید با دوستان و اقارب خود چنین وداع
 می کند:

«أَسْتَوِدِعُ اللَّهَ دِينَكَ، وَأَمَانَتَكَ، وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ»^(۲).

(من دین تو را، و امانت تو را، و خاتمه عمل تو را، به الله می سپارم).

«أَسْتَوِدِعُكُمْ اللَّهُ الَّذِي لَا تَضِيعُ وَدَائِعُهُ»^(۳).

(ترا به الله می سپارم، آن ذاتی که چون باو چیزی سپرده شود ضایع
 نمی گردد).

دعای سوار شدن بوسایل سفر:

«اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ» ﴿سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ
 مُقْرِنِينَ﴾ ﴿۱۳﴾ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿۱۴﴾ اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ
 وَالتَّقْوَى، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى، اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاظْمِرْ عَنَّا بُعْدَهُ،
 اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْحَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ
 وَعَثَاءِ السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ، وَسَوْءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ»^(۴).

(۱) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۵۰۹۸).

(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۲۶۰۲) و مسند امام احمد حدیث شماره (۴۵۲۴).

(۳) سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۲۸۲۵).

(۴) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۳۳۳۹).

(الله بزرگ است، الله بزرگ است، الله بزرگ است، پاک است آنکه برای (استفاده) ما این (مركوب) را رام ساخت، و ما خود به (تسخیر) آن دسترسی نداشتیم، حقا که ما به پروردگار خود بازگشتنی هستیم) ای بار الها! ما از تو درین سفر نیکوکاری و پرهیزگاری را مسئلت می‌نماییم، و نیز عملی را که پسندیده بارگاه تو است، ای بار الها! بر ما این سفر ما را سهل و آسان بساز، و فاصله دور آن را بر ما نزدیک بگردان، ای بار الها! تویی صاحب (من) در سفر و نائب (من) در خانواده (من) ای بار الها! بتو پناه می‌برم از مشقت‌های سفر و منظر بد، و از دگرگونی و بدحالی در مال و فرزند).

دعای بازگشت از سفر:

علاوه بر دعای سفر مذکور این دعا را در پی آن بخواند:
 «أَيُّوْنَ، تَائِبُونَ، عَابِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ»^(۱).

(رجوع کنندگان (از سفر) توبه گاران و عبادت کنندگان برای پروردگار خود ثنا و ستایش مینماییم).

دعای طلب باران:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۲﴾ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿۳﴾ مَلِكُ يَوْمِ الدِّينِ ﴿۴﴾،
 لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ: أَنْتَ الْغَنِيُّ وَنَحْنُ
 الْفُقَرَاءُ. أَنْزِلْ عَلَيْنَا الْغَيْثَ، وَاجْعَلْ مَا أَنْزَلْتَ عَلَيْنَا قُوَّةً وَبَلَاغًا إِلَى حِينٍ»^(۲).

(ستایش الله راست که پروردگار جهانیان است، الله بی‌اندازه مهربان، و نهایت بارحم، پادشاه روز جزا است، نیست معبودی بجز الله آنچه را اراده نماید انجام می‌دهد، ای بار الها! تو الهی و بجز تو معبودی نیست، تو

^(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۳۳۳۹).

^(۲) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۱۷۵) و مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۲۲۵).

بی‌نیازی، و ما محتاج‌ایم، بر ما باران (رحمت خویش) را نازل فرما، و آنچه را که بر ما نازل نمودی (سبب) قوت و بسنده بگردان تا میعاد معینی).

دعای داخل شدن به مسجد:

«أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ»^(۱).

(پناه می‌برم به الله بزرگ، و بذات کریم او، و قدرت و غلبه قدیم او از شر شیطان رانده شده).

«بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ»^(۲).

(بنام الله و درود و سلام بر رسول الله ﷺ، بار الها! گناهان مرا بیامرز و دروازه‌های رحمت خویش را برایم بگشای).

دعای بیرون شدن از مسجد:

«بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ فَضْلِكَ»^(۳).

(بنام الله و درود و سلام بر رسول الله ﷺ، بار الها! گناهان مرا بیامرز و دروازه‌های فضل خویش را برایم بگشای).

دعای وقت داخل شدن به بازار:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ

^(۱) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۴۶۶).

^(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۱۴) و سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۷۷۱).

^(۳) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۱۴) و سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۷۷۱).

لَا يَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»^(۱).

(نیست معبودی بجز الله و او یگانه و یکتا است، برای او هیچ شریکی نیست، و پادشاهی از آن او است، و (همه) ستایش از آن او است، زنده می‌گرداند و میمیراند، و او است زنده ابدی که هیچ نمی‌میرد، و به دست اوست خیرها، و او بر همه چیزها توانا است).

دعای داخل شدن به بیت الخلاء:

«بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخُبَائِثِ»^(۲).

(بنام الله، بار الها! من به تو پناه می‌برم از (شر) شیطان‌های نر و ماده).

دعای بیرون شدن از بیت الخلاء:

[عُمْرَانِكَ]^(۳) و «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنِّي الْأَذَى وَعَافَانِي»^(۴).

(آمرزش تو را می‌طلبم). و (ثنا و ستایش الله را است که از من چیزهای مؤذی را دور نموده و مرا عافیت بخشیده است).

دعای تعزیت:

«إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ، وَلَهُ مَا أَعْطَى وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى، فَلْيَتَضَيَّرْ
وَلْيَتَحَسَّبْ»^(۵).

(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۴۲۸) و مسند امام ابن ماجه حدیث شماره (۲۲۳۵).

(۲) متفق علیه.

(۳) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۳۰) و سنن امام ترمذی حدیث شماره (۷).

(۴) سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۳۰۱) و سنن امام نسایی حدیث شماره (۹۸۲۵).

(۵) متفق علیه.

کسی را که میرانیده است از آن الله بوده است، همه چیزهایی را که داده است از آن او است، هر چیز در نزد الله میعاد معینی دارد، پس صبر کن الله برایت مزد و پاداش می دهد).

دعای زیارت قبور:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ وَبِرَحْمِ اللَّهِ الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنَّا وَالْمُسْتَأْخِرِينَ أَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ»^(۱).

(سلام باد بر شما اهل دیار از مؤمنان و مسلمانان، و بدون شک ما هم اگر الله ﷻ بخواند بشما حتما پیوست شدنی هستیم، الله گذشتگان و آیندگان ما را مورد رحمت خود قرار دهد، از الله برای خود و شما عافیت (سلامتی از عذاب دنیا و آخرت را) می خواهیم.

دعای پیش از طعام:

وقتی انسان می خواهد طعام بخورد «بسم الله» می گوید، و اگر گفتن «بسم الله» در آغاز طعام خوردن از یادش رفت این دعا را بخواند: «بِسْمِ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ وَآخِرِهِ»^(۲). (بنام الله در اول و آخر طعام شروع می نمایم).

دعای بعد از فراغت از طعام:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ، مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةٍ»^(۳). (ثناء و ستایش الله را که مرا طعام داده است و روزی را بدون صرف

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۲۳۰۱).

(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۱۸۵۸) و سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۳۲۶۴).

(۳) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۴۰۲۵).

نمودن قوت و قدرت من، برایم ارزانی نموده است).

دعای مهمان برای میزبان:

«اللَّهُمَّ أَطْعِمْ مَنْ أَطْعَمَنِي وَأَسْقِ مَنْ سَقَانِي»^(۱).

بار الها! کسی که مرا طعام خورانیده است او را طعام بده و کسی که مرا نوشانیده است او را بنوشان).

دعای روزه دار برای کسیکه او را افطاری داده است:

«أَفْطَرَ عِنْدَكُمْ الصَّائِمُونَ، وَأَكَلَ طَعَامَكُمْ الْأَبْرَارُ، وَصَلَّتْ عَلَيْكُمْ الْمَلَائِكَةُ»^(۲).

(روزه داران در نزد شما افطار نمودند و نیکوکاران از طعام شما خوردند و فرشتگان بر شما رحمت فرستادند).

دعای وقت افطار:

«ذَهَبَ الظَّمَا وَابْتَلَّتِ الْعُرُوقُ، وَثَبَتَ الْأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ»^(۳).

(تشنگی از بین رفت، و رگها تر شد، و ثواب حاصل گردید، اگر الله بخواهد).

دعای وقت عیادت مریض:

«لَا بَأْسَ ظُهُورًا إِنْ شَاءَ اللَّهُ»^(۴).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۵۴۸۳).

(۲) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۳۸۵۶).

(۳) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۲۳۵۹).

(۴) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۳۴۲۰).

(کدام حرجی نیست (این بیماری) اگر الله بخواهد (وسیله) پاکی گناهانت می‌گردد).

دعای عطسه زنده:

(زمانیکه انسان عطسه می‌زند بگوید: «الْحَمْدُ لِلَّهِ» (ثناء و ستایش شایسته الله است). و کسیکه به نزدش موجود است بگوید: «يَرْحَمَكَ اللَّهُ» (الله تو را مورد رحمت خود قرار دهد). و عطسه زنده در جوابش این دعا را بگوید: «يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بِالْكُم»^(۱).
(الله شما را هدایت کند و حال شما را درست بگرداند).

دعای برای کسی که ازدواج نموده است:

«بَارَكَ اللَّهُ لَكَ، وَبَارَكَ عَلَيْكَ، وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ»^(۲).
(الله به شما برکت عنایت فرماید و کار شما را با برکت کند و پیوندتان را مبارک و باعث خیر گرداند).

دعای خیر و برکت بر متاعی که انسان خریداری می‌کند:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ»^(۳).
(بار الها! من از تو خیر این چیز را و خیری که در آن آفریدی می‌خواهم، و از شر آن و شری را که در آن آفریده‌ای بتو پناه می‌برم).

^(۱) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۲۲۴).

^(۲) مسند امام احمد حدیث شماره (۸۹۴۳).

^(۳) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۲۱۶۲).

دعای دیدن ماه نو:

«اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُمَّ أَهْلَهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ وَالْإِيمَانِ، وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ،
وَالتَّوْفِيقِ لِمَا نُحِبُّ رَبَّنَا وَتَرْضَى، رَبُّنَا وَرَبُّكَ اللَّهُ»^(۱).

(الله بزرگ است، ای بار الها! طلوع این ماه را بر ما مایه امن و ایمان و سلامتی و اسلام و توفیق بر چیزیکه تو آن را دوست داری و بآن راضی هستی بگردان، پروردگار ما و پروردگار تو الله جل جلاله است).

دعای دیدن در آینه:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي حَسَّنَ خَلْقِي وَخَلَقَنِي وَرَزَانِ مِنِّي مَا شَانَ مِنْ غَيْرِي»^(۲).
(ثنا و ستایش الله را که آفرینش و اخلاق مرا نیکو ساخته است، و چیزهاییکه بدیگران عیب بوده بمن زینت گردانیده است).

دعای آواز رعد و برق:

«سُبْحَانَ الَّذِي يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ»^(۳).
(پاک است الله که رعد ثنا و ستایش او را می نماید، و فرشتگان از وی ترس و خوف دارند).

دعای وقت نوشیدن آب زمزم:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا، وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ»^(۴).

(۱) معجم کبیر از طبرانی حدیث شماره (۱۳۱۴۹).

(۲) دعا از طبرانی حدیث شماره (۴۰۲) و شعب الایمان از بیهقی حدیث شماره (۴۱۴۵).

(۳) موطأ امام مالک حدیث شماره (۱۱۶۵) و الادب المفرد از امام بخاری حدیث شماره (۷۲۳).

(۴) مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۷۳۹) و سنن دار قطنی حدیث شماره (۲۷۳۸).

بار الها! من از تو علم پر منفعت و روزی فراخ و صحت یابی از هر مرض و بیماری را می‌خواهم).

دعای ختم مجلس:

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ»^(۱).

(ای الله تو پاکی، ثناء و ستایش تو راست، گواهی می‌دهم باینکه جز تو معبودی نیست، از تو آمرزش می‌طلبم و به تو توبه گارم).

دعای وقت همبستر شدن با همسر:

«بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ جَنَّبْنَا الشَّيْطَانَ، وَجَنَّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا»^(۲).

(بنام الله، بار الها! ما را از (شر) شیطان نگهدار، و اولادهای که بما عطا می‌کنی از (شر) شیطان نگهدار).

دعای قبل از خواب:

«بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا»^(۳).

(بنام تو ای بار الها! می‌میرم و زنده می‌گردم).

دعای وقت بیدار شدن از خواب:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ»^(۴).

^(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۴۳۳) و سنن امام ابوداود حدیث شماره (۴۸۶۱)، و

سنن امام نسائی حدیث شماره (۱۳۴۴).

^(۲) متفق علیه.

^(۳) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۲۳) و مسند امام احمد حدیث شماره (۲۳۳۱۹).

^(۴) متفق علیه.

ثناء و ستایش الله را که ما را بعد از میرانیدن زنده گردانید و بسوی او حشر و نشر ما است).

دعای عقیقه:

«بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ هَذِهِ عَقِيْقَةُ فُلَانٍ»^(۱).

بنام الله، الله بزرگ است، ای بار الها! از تو است، و برای تو، این عقیقه فلان (نام مولود را بگیرد).

دعای قنوت:

«اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَعِينُكَ، وَنَسْتَغْفِرُكَ، وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُثْنِي عَلَيْكَ الْحَيْرَ، وَنَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ، وَنَخْلَعُ مَنْ يَكْفُرُكَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَعْبُدُ، وَلَكَ نُصَلِّي وَنَسْجُدُ، وَإِلَيْكَ نَسْعَى وَنَخْفِدُ، وَنَرْجُو رَحْمَتَكَ، وَنَخْشَى عَذَابَكَ، إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَفَّارِ مُلْحَقٌ»^(۲).

(ای بار الها! از تو یاری می‌جوییم، و از تو آمرزش می‌خواهیم، و بتو ایمان می‌آوریم، و به تو توکل می‌ورزیم، و برای تو ثناء خیر می‌گوییم، و تو را شکر می‌کنیم، و نا سپاسی نمی‌کنیم، و کسانیرا که از او امر تو سر پیچی می‌کنند می‌گذاریم و ترک می‌دهیم، ای بار الها! خاص تو را می‌پرستیم و خاص برای تو نماز می‌گذاریم، و خاص تو را سجده می‌کنیم، و بسوی تو می‌شتابیم، و بتو اخلاص می‌ورزیم، رحمت تو را می‌جوییم، و از عذاب تو می‌ترسیم، واقعاً که عذاب تو بکافران پیوست است).

«اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ،

(۱) سنن بیهقی حدیث شماره (۱۹۰۷۷).

(۲) سنن بیهقی حدیث شماره (۳۲۶۸).

وَبَارِكْ لِي فِيمَا أُعْطَيْتَ، وَفِي شَرِّ مَا قَضَيْتَ، إِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يَقْضِي عَلَيْكَ،
وَأِنَّهُ لَا يَدُلُّ مَنْ وَالَيْتَ، وَلَا يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ»^(۱).

(الهی! مرا در زمره کسانی قرار ده که آن‌ها را هدایت کرده‌ای، و مرا جزو کسانی قرار ده که به آن‌ها عافیت عطا فرمودی. الهی! مرا جزو کسانی قرار ده که تو یاور آنانی، و هرچه که به من عنایت فرموده‌ای، مبارکش بگردان، و مرا از قضای بد، حفاظت کن؛ تویی که حکم می‌کنی، احدی بر تو حاکمیت ندارد، همانا کسی که تو او را حمایت کنی، ذلیل و خوار نمی‌شود، و کسی که تو با او دشمنی کنی هرگز عزت نمی‌یابد. پروردگارا! بابرکت و بلند مرتبه هستی).

دعای نجات از غم و اندوه:

«اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، ابْنُ عَبْدِكَ، ابْنُ أُمَّتِكَ، نَاصِيَتِي بِيَدِكَ، مَاضٍ فِي حُكْمِكَ،
عَدْلٌ فِي قَضَاؤِكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي
كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ
تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رِيْعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجَلَاءَ حُزْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي»^(۲).

(ای بار الها! من بنده توام و فرزند بنده توام و فرزند کنیز توام پیشانی من بدست تو است، حکم تو در من جاری است، فیصله تو در مورد من عدل و انصاف است، تو به هر اسمیکه خود را بآن نام گذاری کرده‌ای و یا آن اسم را در کتاب خویش نازل فرموده‌ای، و یا آن اسم را بکسی از مخلوق خویش تعلیم داده‌ای، و یا آن اسم را در نزد خویش در علم غیبی که بآن داری اختیار نمودی، سوال می‌کنم که قرآن را بهار دلم و نور سینهام و وسیله

^(۱) سنن بیهقی حدیث شماره (۳۲۶۳).

^(۲) مسند امام احمد حدیث شماره (۳۷۱۲).

برای دوری از غم و اندوهام بگردان).

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ،
وَصَلِّحِ الدِّينَ وَعَلِّبَةِ الرَّجَالَ»^(۱).

(ای بار الها! من بتو پناه می‌برم از اندوه و غم، و به تو پناه می‌برم از ناتوانی و کسالت، و به تو پناه می‌برم از بخل و ممسکی و بزدلی، و بتو پناه می‌برم از قرض داری و قهر مردها).

دعای بی‌قراری:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ»^(۲).

(نیست معبودی بجز الله عظیم و حلیم، نیست معبودی بجز الله پروردگار عرش بزرگ، نیست معبودی بجز الله پروردگار آسمان‌ها و پروردگار زمین و پروردگار عرش کریم).

«اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ»^(۳).

(ای بار الها! امید رحمت تو را دارم مرا به اندازه یک پلک چشم به نفس من مسپار، و تمام کارم را درست فرما، نیست معبودی جز تو).

«لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ»^(۴).

(نیست معبودی جز تو، پاکی تو، همانا من از جمله ستمگاران بودم).

^(۱) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۶۳).

^(۲) متفق علیه.

^(۳) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۵۰۹۲) و مسند امام احمد حدیث شماره (۲۰۴۴۷).

^(۴) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۵۰۵).

«اللَّهُ اللَّهُ رَبِّي لَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا»^(۱).

(الله، الله، پروردگار من است، باو هیچ چیزی را شریک نمی‌سازم).

دعای رفع نا آرامی و یا ترس در خواب:

«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ، وَشَرِّ عِبَادِهِ، وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ»^(۲).

(پناه می‌برم به کلمه‌های تمام‌الله از خشم و عذاب‌الله، و از شر بندگان‌الله، و از وسوسه‌های شیاطین، و از حاضر شدن شیطان‌ها).

دعای طلب علم:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ»^(۳).

(ای بار الهها! من از تو علم پر منفعت می‌خواهم و پناه می‌برم بتو از علمی که در آن نفعی نمی‌باشد).

دعا برای جلوگیری از امراض خطرناک:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ، وَالْجُدَامِ، وَالْجُنُونِ، وَسَيِّئِ الْأَسْقَامِ»^(۴).

(ای بار الهها! بتو پناه می‌برم از (مبتلا شدن) به پستی، و بندخوره و دیوانگی، و سایر مرض‌های بد).

دعای صحتی و سلامتی:

^(۱) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۱۵۲۷).

^(۲) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۳۸۹۵).

^(۳) سنن امام نسایی حدیث شماره (۷۸۱۸) و سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۳۸۴۳).

^(۴) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۵۵۶) و مصنف ابن ابی شیبه حدیث شماره (۲۹۷۳۹).

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»^(۱).

(بار الها! من از تو سوال صحتی و سلامتی را در دنیا و آخرت مینمایم).

دعای نجات از شرک:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْرِكَ بِكَ وَأَنَا أَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا أَعْلَمُ»^(۲).

(بار الها! من بتو پناه می‌برم از اینکه بتو شریک بگیرم در حالیکه من می‌دانم، و از تو آمرزش می‌طلبم از (شرک و) چیزی که من نمی‌دانم).

دعای دیدن مصیبت زده:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَاقَبَنِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ، وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا»^(۳).

(ثناء و ستایش مر الله را است که مرا از چیزیکه تو را بآن مبتلاء نموده است نجات داده است، و مرا بر بسیاری از مخلوق خود فضیلت و برتری بخشیده است).

دعای بعد از اذان:

«اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ الثَّمَامَةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيْلَةَ وَالْفَضِيْلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مُحَمَّدًا الَّذِي وَعَدْتَهُ»^(۴).

(۱) سنن امام ابن ماجه حديث شماره (۲۹۵۷).

(۲) الادب المفرد از امام بخاری حديث شماره (۷۱۶) و معجم كبير از طبرانی حديث شماره (۴۹).

(۳) سنن امام ترمذی حديث شماره (۳۴۳۱) و شعب الايمان از بیهقی حديث شماره (۴۱۳۰).

(۴) صحيح امام بخاری حديث شماره (۶۱۴).

(الها! ای پروردگار این دعوت کامله، و نماز برپا شونده، به محمد ﷺ وسیله (مقامی والا در بهشت) و فضیلت عنایت بفرما، و او را به مقام محمودی که وعده آن را فرموده‌ای برسان).

دعای درخواست اخلاق حسنه:

«اللَّهُمَّ كَمَا حَسَّنْتَ خَلْقِي فَحَسِّنْ خُلُقِي»^(۱).

(بار الها! آفرینش مرا نیکو ساختی پس اخلاق مرا نیز نیکو بساز).

دعای جنازه:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا وَعَائِنَنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ، وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ»^(۲).

(بار الها! زنده و مرده ما را و حاضر و غائب ما را و کوچک و بزرگ ما را و مرد و زن ما را بیمارمز، بار الها! هرکه را از ما زنده نموده‌ای، پس زنده نگهدار او را بر اسلام، و هرکه را از ما فوت ساخته‌ای پس او را بر ایمان بمیران).

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ، وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ، وَاعْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَأَعِدْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ النَّارِ»^(۳).

(۱) الدعاء از طبرانی حدیث شماره (۴۰۴) و شعب الایمان از امام بیهقی حدیث شماره (۸۱۸۴).

(۲) سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۱۴۹۸) و سنن امام ابو داود حدیث شماره (۳۲۰۳).

(۳) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۲۲۷۶).

(بار الها! او را بیامرز و بر او رحم کن او را عافیت ده، از او در گذر، مهمانی او را به عزت تمام فراهم گردان، قبر او را فراخ کن، او را به آب برف و ژاله بشوی، و او را از گناها پاک کن چنانکه پارچه‌ای سفید را از چرک پاک می‌کنی، و او را به خانه‌ای بهتر از خانه اش، و به اهلی بهتر از اهلیش، و به همسری بهتر از همسرش عوض بده، او را به بهشت داخل گردان، و او را از عذاب قبر و عذاب آتش پناه بده).

دعا برای جنازه پسر نابالغ:

«اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا قَرَطًا، وَسَلَفًا، وَأَجْرًا»^(۱).

(الها! او را برای ما میزبان و ذخیره و ثوابی قرار ده).

دعای سجده تلاوت:

«سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ، وَسَقَى سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ» ((فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ))^(۲).

(چهره‌ای من ذاتی را که او را آفریده و صورت بندی نموده است سجده کرده است، ذاتی که گوش‌ها و چشم او را به قوت و توانایی خویش سوراخ نموده است با برکت است الله و بهترین آفریدگار است).

دعای شنیدن آواز خروس و آواز الاغ:

قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «إِذَا سَمِعْتُمْ صِيَاحَ الدِّيَكَةِ فَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّهَا رَأَتْ

^(۱) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۵).

^(۲) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۴۱۶) و سنن امام ترمذی حدیث شماره (۵۸۰)

وسنن امام نسایی حدیث شماره (۱۱۲۹).

مَلَكًا وَإِذَا سَمِعْتُمْ نَهْيَ الْحِمَارِ فَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهَا رَأَتْ شَيْطَانًا»^(۱).
 (هرگاه بانگ خروس را شنیدید از الله فضلش را طلب کنید، (اللَّهُمَّ اِنِي
 اسألك من فضلك) زیرا او فرشته‌ای را دیده است، و هرگاه صدای الاغ را
 شنیدید از شیطان به الله پناه ببرید؛ (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم) زیرا
 الاغ شیطان را دیده است)

دعا برای نجات یافتن از عادات و اخلاق ناپسند:

«اللَّهُمَّ طَهِّرْ قَلْبِي مِنَ التَّفَاقِ وَعَمَلِي مِنَ الرِّيَاءِ وَلِسَانِي مِنَ الْكَيْدِ وَعَيْنِي
 مِنَ الْخِيَانَةِ، فَإِنَّكَ تَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورِ»^(۲).
 (بارها! قلبم را از نفاق و عملم را از ریا و زبانم را از دروغ، و چشمانم را
 از خیانت پاک بگردان، تویی که به خیانت کردن چشم‌ها علم داری و
 چیزهای که در سینه‌ها پوشیده است می‌دانی).

دعا برای رفع مشکلات:

«اللَّهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا وَأَنْتَ تَجْعَلُ الْحَزْنَ إِذَا شِئْتَ سَهْلًا»^(۳).
 (بارها! هیچ کاری آسان نمی‌گردد مگر آنکه تو او را سهل و آسان
 بگردانی، و تو مشکل را اگر بخواهی آسان می‌گردانی).

دعا جهت نجات یافتن از قرض داری:

«اللَّهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَن حَرَامِكَ وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّن سِوَاكَ»^(۴).

^(۱) متفق علیه.

^(۲) الدعوات الكبير از بیهقی حدیث شماره (۲۲۷).

^(۳) صحیح ابن حبان حدیث شماره (۹۷۴) و الدعوات از بیهقی حدیث شماره (۲۶۵).

^(۴) مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۹۷۳) و الدعوات از بیهقی حدیث شماره (۱۷۷).

بار الها! احتیاجات مرا از روزی حلال پوره کن و از (خوردن) حرام مرا رهایی بخش، و از غیر خود بفضل و مرحمت خویش مرا بی نیاز ساز).

دعا برای پدر و مادر:

﴿وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾ [الإسراء: ۲۴].

«پروردگارا! برای پدر و مادرم ببخشا همچنان که مرا در خورد سالی تربیه کرده‌اند».

وصلی الله علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه وسلم

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین

مآخذ

- ۱- قرآن کریم.
- ۲- تفسیر نور از دکتر خرم دل.
- ۳- تفسیر انوار قرآن از عبدالروف هروی.
- ۴- تفسیر کابلی.
- ۵- تفسیر فی ظلال قرآن.
- ۶- موطای امام مالک.
- ۷- صحیح امام بخاری.
- ۸- صحیح امام مسلم.
- ۹- سنن امام ابو داود.
- ۱۰- سنن امام ترمذی.
- ۱۱- سنن امام نسایی.
- ۱۲- سنن امام ابن ماجه.
- ۱۳- مسند امام احمد.
- ۱۴- صحیح ابن حبان.
- ۱۵- سنن امام بیهقی.
- ۱۶- مستدرک حاکم.
- ۱۷- ادب مفرد از امام بخاری.
- ۱۸- معجم طبرانی.
- ۱۹- سنن الدار قطنی.
- ۲۰- الدعوات از بیهقی.
- ۲۱- شعب الایمان از بیهقی.

-
-
- ۲۲- دعا از ابن فضیل ضبی.
- ۲۳- کتب علامه البانی.
- ۲۴- دعا از طبرانی.
- ۲۵- دعا از حسین عوایشه.
- ۲۶- دعا از خالد جریسی.
- ۲۷- دعا و درمان از سعید قحطانی.
- ۲۸- دعا از برقی.
- ۲۹- اذکار صالحین از نظام الدین نافع.
- ۳۰- حصن المسلم.